

In en uit Siberië

KNOREL

Klaas Tybirk

G. F. CALLENBACH N.V. - NIJKERK

IN EN UIT SIBERIË

IN EN UIT SIBERIË

DOOR

K. NOREL

TEKENINGEN VAN KLAAS PIJLMAN

TWEEDE DRUK

G. F. CALLENBACH N.V. - UITGEVER - NIJKERK

Hoofdstuk I

DE VLUCHT

Heb je het bij ons niet naar je zin, Karel?" vroeg vrouw Vassilef, terwijl ze haar breiwerk in de schoot liet zakken en de jongeman aan de andere kant van de glad gewreven tafel ernstig aankeek.

„O ja," was het antwoord, „ik had nooit durven dromen dat ik het in Siberië zo goed zou krijgen. Maar als je in vijf jaar niets gehoord hebt van je vader en moeder en je broers en zusters, dan verlang je hard naar huis, vrouw Vassilef."

Zij zuchtte. „Ik vrees dat je nooit thuiskomt, Karel."

„Maar Johannes meent dat de vlucht wél lukken zal en hij kan het weten. Hij heeft als pelsjager bijna zijn hele leven in het noorden rondgezworven. Wat zegt u, vader Vassilef?"

Vassilef blies een rookwolk naar de petroleumlamp, die boven de tafel hing, stopte de tabak wat stijver in zijn pijp en schraapte de keel. „Je kent de Siberische winter, Karel. Je weet dat hij verschrikkelijk is. Je herinnert je die sneeuwstorm, die ons verleden winter overviel. Daarbij heb jij het niet gemakkelijk gehad. En dat was vlak bij het dorp. Als jullie door de toendra's trekken dagen en weken achtereen, heb je nergens dekking of bescherming."

„Johannes kan zorgen voor alles wat we nodig hebben: bontjassen, een dikke wintertent, gereedschappen, wapens, mondvoorraad en rendieren. En we gaan in het begin van de winter, vóórdat de ergste koude komt."

„Dan ga je op weg, maar wanneer kom je aan? En als je rendieren onderweg bezwijken, wat dan? . . ."

Karel wist geen antwoord op die vraag. Maar hij gaf het ontvluchtingsplan, dat hij met Johannes, de jonge Est, en Karewitsch, de Wit-Rus, wiens vrouw en kinderen in het westen

waren, had gemaakt, niet op. „Ik wil zo graag naar huis,” zei hij. „U zult ons plan toch niet verraden?” Vassilef glimlachte mild. „Verraden? Neen, dat nooit. We hebben je alleen gewaarschuwd voor de moeilijkheden en gevaren, maar als je zo graag naar je land en je familie wilt, ga dan met God.”

Vrouw Vassilef knikte instemmend bij de laatste woorden. Nu de kogel door de kerk was, viel het Karel waarlijk moeilijk om te scheiden. Hoe goed had hij het gehad in dit Siberische dorp bij deze Russen, die ook ballingen waren, net als hij. Veel beter dan in het Duitse kamp, waarin hij had gezeten, nadat hij bij een straatrazzia in Utrecht was gegrepen; veel beter dan in het Russische kamp, waarin hij was gebracht, nadat hij door het Rode Leger uit de handen van de Duitsers was bevrijd. Een doorgangskamp heette dat laatste, en toen Karels naam met die van vele anderen op een morgen afgeroepen werd en zij naar het station geleid werden, dacht iedereen dat zij naar Holland gingen. Doch in plaats van naar het westen reed de trein naar het oosten, vele dagen achtereen. In plaats van naar hun vaderland gingen de gevangenen naar Siberië. Toen vreesde Karel dat hij het nog veel erger krijgen zou dan hij het ooit gehad had, maar dank zij het feit dat hij het timmervak verstond, was hij bij Vassilef, de timmerman van een dorp van ballingen, in huis gekomen, in plaats van in een kamp. Vassilef was een goede baas voor hem geweest en zijn vrouw bijna een moeder.

Hij keek om zich heen in de kamer, die hem lief geworden was. Daar stond de grote stenen kachel, wit-betegeld, bijna zo groot als een bakkersoven, waar bovenop het gezin des winters sliep. Langs de wanden stonden kisten, door vrouw Vassilef en haar dochters fraai beschilderd. Voor de ramen hingen heldere gordijnen en op de vensterbanken stonden bloemen. Naast de kachel stond een houten wieg, even mooi beschilderd als de kisten — net Hindeloper werk, vond Karel — en over het bedje lag een geborduurde spreij. Daaronder sliep de kleine Iwan, het jongste kind van de Vassilefs. Toen Karel hier pas kwam, had hij verbaasd gestaan over de zindelijkheid in een Russische woning, over het mooie schilder- en borduurwerk, door de vrouwen zelf gemaakt, over de vriendelijkheid, waarmee hij, vreemdeling, werd behandeld. Maar het allermeeft daarover dat in de

hoek van de kamer kleurige beelden stonden en brandende lampjes daarbij. Hij wist wel dat er vóór de revolutie in ieder Russisch huis ikonen stonden, maar hij had gedacht dat die nu allemaal waren verdwenen. Hier stonden ze echter en in dit huis werd gebeden en gedantk, wel op een andere manier dan Karel thuis gewend was, maar deze mensen dienden God, evenals hij. En zo had Karel het goed gehad in Siberië. Als het heimwee naar het vaderland en naar het ouderlijke huis er niet geweest was, zou hij graag bij de Vassilefs gebleven zijn. Maar dat heimwee trok onweerstaanbaar en nu Johannes, de banneeling uit Estland, een weg wist om te ontkomen, nu ging hij, hoe moeilijk en gevaarlijk de vlucht ook mocht zijn.

Het was geen kunst voor Johannes, Karewitsch en Karel om uit het dorp te komen. Er was geen prikkeldraad omheen en er stonden geen wachtposten. De gevangenen liepen vrij rond in het dorp en in de velden en de bossen in de omgeving. Ze moesten zich enkel op bepaalde tijden melden in het politiebureau. Als een gevangene daarin nalatig was, ging de sirene, die de soldaten alarmeerde, en dan trokken die erop uit om de vluchtelingen op te sporen en naar het strafkamp te brengen. Doch een ontvluchtingspoging kwam maar zelden voor. Niet alleen de vrees voor het strafkamp hield de ballingen daarvan terug, maar nog meer de vrees voor de toendra's. Wie zich des zomers in die wijde steppen waagde, verdronk in de moerassen, en wie het 's winters waagde, kwam om in ijs en sneeuw. De geweldige afstanden in Siberië waren een veel secuurer middel om gevangenen het ontvluchten te beletten dan zware gevangenismuren of hoge hekken van scherp prikkeldraad. Wanneer Johannes niet verzekerd had dat hij goede vrienden had, die hun een winteruitrusting zouden verschaffen en voorthelpen, dan hadden Karewitsch en Karel het nooit gewaagd. Nu gingen zij op stap.

Ze liepen enkele uren door het besneeuwde bos, toen ze aan een woning kwamen; het was een kolenbrandershuis. Johannes klopte op de deur en daarop verscheen een vrouw, die hem groette als een vriend, op wie zij had gewacht, en hen onmiddellijk binnenliet. Bij de grote stenen kachel konden ze uitrusten van het zware lopen door de sneeuw en later bracht de vrouw een grote pan met erwtensoep.

„Ha, snert!” riep Karel uit, terwijl het water om zijn tanden liep. Hij smulde.

Na de erwtensoep kregen ze gezuurde melk met suiker.

„Yoghurt!” riep Karel toen.

De vrouw lachte. „Is dat ook Hollands, net als snert?” vroeg ze.

„Nee,” zei Karel, „dit is Bulgaars.”

De vrouw dacht dat dat wel niet veel verschil zou maken. Zij kende alleen maar Russisch en wist alleen van het grote Rusland af; alle andere landjes en hun talen gooide zij op één hoop. Na het eten praatten de vrouw en haar man met de vluchtelingen, zo rustig alsof geen gevaar hen dreigde. Ook Johannes was heel kalm. Karel niet. Het uur, waarop ze zich in het politiebureau hadden moeten melden, was verstreken. De alarmsirenes hadden vast geloeid. Waarschijnlijk waren de soldaten al op pad om hen te zoeken. Ze zouden zeker ook het bos ingaan. Ze zouden waarschijnlijk dit eenzame kolenbrandershuis doorzoeken. Terwijl de anderen vrolijk praatten, luisterde hij met gespitste oren of hij ook paardehoeven hoorde op het bospad in de sneeuw.

„Het wordt bedtijd, hè,” zei eindelijk de kolenbrander.

Hij ging hen voor naar de kelder onder het woonhuis. Het was een opslagplaats van wintervoorraad. Er lagen rapen en wortelen opgestapeld en aan de wanden hingen aan spijkers zakken met bonen en erwten. De man nam een van de zakken weg en trok aan een spijker, en toen bleek een deel van de kelderwand een deur te zijn. Daarachter gaapte een donker gat. „Kom mee,” wenkte de man. Ze volgden hem door de opening en achter hun rug draaide de wand weer dicht. Het was daar volslagen donker, maar de kolenbrander streek een lucifer aan en stak daarmee een lamp op. Ze waren in een tweede kelder, die voor slaapplaats ingericht was. Er stonden ijzeren kribben met strozakken erin en dekens erop.

„Slaap lekker,” zei de kolenbrander. „En als je soms soldaten hoort, maak je niet ongerust. Hier vinden ze je toch niet.”

Toen ging hij heen en sloot het geheime vertrek zorgvuldig af. Karel voelde zich in deze goede schuilplaats veiliger dan straks, maar hij was toch te zeer in spanning om te kunnen slapen. Boven zich hoorde hij het rammelen van pannen en aardewerk; daar was zeker de keuken, waar de vaat gewassen werd. Later

hoorde hij stappen en geknars van grendels. Toen werd het stil. En in die stilte besloop de slaap zijn ogen.

Karel schrok wakker van zware voetstappen, die boven zijn hoofd rumoerden. Ruwe en schreeuwerige stemmen weerklonken, waarop de kolenbrander antwoord gaf, en toen weer driftig schreeuwen. Er werd op de vloer gestampt, naar Karel dacht met de kolf van een geweer. Daar waren de soldaten!

Ook Karewitsch en Johannes waren wakker. Muisstil lagen de drie vluchtelingen in hun bedden.

Er klonken doffe bonzen, alsof een deur werd gerammeid en daarna een gekraak, alsof een vloer werd opgebroken. Het lawaai kwam dichterbij. De soldaten waren blijkbaar in de eerste kelder. Karel staarde met angstige ogen in de richting van de wand, die open kon. Zouden hun vervolgers de geheime deur ontdekken of de muur vernielen? Hij hoorde de wortelen en rapen rollen en ook het janken van een hond. Met mokers werd er op de muur gebeukt. „Ze moeten hier zitten!” zei een stem.

Toen stond het hart van Karel stil.

Maar de muur brak niet en de deur draaide niet. De soldaten hielden op met slaan. De hond bleef janken. Daarna zich verwijderende stappen en vervolgens stilte.

Sidderend lag Karel in zijn krib. Hij durfde nauwelijks geloven dat het gevaar voorbij was en toen er plotseling een reep licht in de schuilplaats viel, schrok hij hevig. Een veer bromde en de wand schoof langzaam open. Karel kromp in elkaar. Doch het waren geen soldaten; het was de kolenbrander.

„Schrikken jullie maar niet, de kust is veilig,” zei hij rustig. „Maar de kerels waren koppig. Ze hadden een politiehond, die telkens naar de kelder wou, zie je.”

„Hebben ze bij jou de boel niet kort en klein geslagen?” vroeg Karewitsch bezorgd.

„Dat schikt nogal. En ik moet toch ook wat over hebben voor de goede zaak. Slapen jullie nu maar lekker. Ze komen vast niet weer.”

De volgende morgen was het prachtig winterweer. Het had 's nachts gesneeuwd en nu bescheen de zon de helderwitte

wereld. Voor de vluchtelingen was het weer t  mooi. Het spoor van een slede zou al te duidelijk in de verse sneeuw getekend staan en zichzelf zouden op verre afstand te zien zijn. Ze bleven daarom die dag in het kolenbrandershuis en gebruikten hun tijd voor het in orde brengen van hun uitrusting. Zij hadden bontjassen en bontmutsen en hoge laarzen van zacht leer met bont gevoerd gekregen. Voor ieder van hen was er een geweer, voldoende geld en een goed kompas. Zij kregen ook een grote voorraad roggebrood en vlees mee, benevens verbandmiddelen en medicijnen. En voorts papieren, volgens welke Johannes opkoper was voor het staatsbedrijf der pelterijen in Stalinport en Karel en Karewitsch zijn knechten. Verscheidene zware stempels gaven aan de kaarten een gewichtig aanzien. In een schuur dicht bij de woning stonden voorts twee sleden en twee rendieren. Die waren voor de lange tocht dwars door Siberië.

Karel stond verstomd toen hij zag hoe alles in de puntjes voorbereid was. Johannes en de kolenbrander lachten geheimzinnig. „Wat heb jij me verteld van Nederland?” vroeg Johannes hem. „Had daar, toen de Duitsers bij jullie heer en meester waren, de ondergrondse de zaken ook niet prima voor elkaar als het erom ging gevangenen te bevrijden?”

„O ja,” zei Karel.

„Wel, zo is het hier ook.”

Hoofdstuk II

IN DE HERBERG

De volgende morgen klopte de kolenbrander op de kelderwand. „Hé, makkers, eruit! Het is nu jullie weertje.” Ze kropen haastig uit hun bedden en daarna uit de kelder. Waarlijk, het was nu weer om weg te komen zonder opgemerkt te worden. Bij windstil weer dwarrelde uit een zware lucht de sneeuw in dichte vlokken. Die sneeuw legde een sluier om de vluchtelingen en wiste hun spoor snel uit.

Toen zij gegeten hadden, stonden de sleden bespannen en beladen klaar. Johannes nam de teugels van de voorste; hij kende de weg door het bos en hij was het best met een rendier vertrouwd. Karewitsch mende de tweede slee en Karel nam naast hem plaats.

De rendieren liepen in een matige draf; hun brede hoeven veerden op de sneeuw. Karel keek angstig telkens het bos in terzijde van de weg, bang dat daaruit soldaten zouden opduiken en hun de pas afsnijden. Toen hij een snelle schaduw zag, kneep hij Karewitsch in de arm, maar het bleek een hert te zijn, dat wegsprong in dicht kreupelhout.

In een bocht van de weg zagen ze de voorste slede stilstaan bij een donkere figuur, vaag zichtbaar in de sneeuwjacht.

„Terug, Karewitsch!” kreet Karel. „Daar heb je de soldaten.” Karewitsch hield zijn rendier in, maar daarna begon hij hard te lachen. Wat Karel voor soldaten had aangezien was een oud vrouwtje met een bos takken op de rug. Johannes reed al door en het vrouwtje strompelde nu Karewitsch en Karel tegemoet. Zij groette bij het passeren.

Karel schaamde zich voor zijn angst. „Ik maak me telkens bang voor niets,” zei hij.

Doch Karewitsch vond de ontmoeting niet zo prettig.

„Dacht je dan dat ze ons verraden zou?” vroeg Karel.

„Met opzet zeker niet, maar als zij straks soldaten tegenkomt en die haar ondervragen, zal zij natuurlijk zeggen dat zij twee sleden heeft ontmoet.”

Hij dreef zijn rendier aan, zodat hun slee naast die van Johannes kwam. „Wat zeg jij van die ontmoeting?” vroeg hij.

Johannes was er evenmin gerust op. Hij vond dat ze snel moesten opschieten om hun vervolgers te ontlopen en onderwijl scherp uitkijk houden naar achter. Dat werd de taak van Karel. Hij ging met de rug naar voren zitten.

Ze reden lang aan één stuk door, maar 's middags moesten ze toch uitspannen, opdat de rendieren konden rusten en eten. Ze namen alle voorzorgsmaatregelen. Hun sleden zetten ze achter een dicht sparrenbosje terzijde van de weg en daar waar ze van de weg afgebogen waren, wisten ze de sporen van de sleden en de rendierhoeven zorgvuldig uit. Vrij diep in het bos lieten ze hun dieren grazen. Dat konden de rendieren, niettegenstaande de sneeuw een voet hoog lag. Met hun horens schraapten ze de sneeuw weg en daaronder vonden ze mos en gras. Karewitsch

had graag vuur gemaakt, want hij was koud geworden van de lange rit en hij verlangde ernaar om thee te zetten, vlees te braden en zijn verkleumde leden te ontdooien. Doch Johannes ried het af. Rook en vlammen zouden hen verraden. Ze aten roggebrood en half bevroren vlees en ze dronken een slok brandewijn tegen de koude. Intussen hielden zij de weg voortdurend in het oog. Er kwam niets langs.

Toen zij na ruim een uur rust de rendieren weer voor de sleden zouden spannen, spitste Johannes de oren. „Luister!” zei hij.

Er was een dof getrappel in de sneeuw.

Karewitsch bleef bij de rendieren en de sleden achter het bosje. Johannes en Karel kropen onder zwaar besneeuwde sparretakken, vanwaar zij de weg konden overzien zonder zelf gezien te worden.

Het getrappel werd zwaarder. Door de sluier van nog steeds neerdwarrelende sneeuw werden figuren zichtbaar, eerst vaag en daarna scherper. Een twintigtal ruiters naderde in kalme draf. De vluchtelingen hielden de adem in. Waren die ruiters hen op het spoor? Waren de sporen van hun sleden dan nog zichtbaar op de weg? Dan zou het weinig helpen dat zij die hadden uitgewist daar waar ze van de weg afbogen; het afgebroken spoor zou hen verraden.

Nu waren de voorste ruiters ongeveer op de plaats, waar zij waren afgezwinkt. Zij hielden hun paarden in.

„Verloren spell!” riep Karel op gedempte toon, terwijl zijn tanden klapperden.

„Sst. . . .” fluisterde Johannes. „Kijk.”

De ruiters reden door. Weldra waren ze achter het dwarrelende sneeuwgordijn verdwenen.

Zij waren voor dit ogenblik aan het gevaar ontkomen. Maar het was wel zeker dat die patrouille naar hen zocht. Had het sprokkelvrouwtje hen soms ingelicht? In ieder geval: hun achtervolgers zaten thans vóór hen en het was niet raadzaam hen nu achterop te rijden. Ze besloten te blijven waar ze waren, doch wat dieper in het bos te dringen en daar hun tent op te slaan. Die tent, van rendierhuiden gemaakt, zwaar en zeer goed dekend tegen koude, kon over de sleden heen gespannen worden en in de sleden waren warme bedden.

Zo diep in het bos durfden ze ook vuur maken. Ze stookten hout,

dat in overvloed te sprokkelen was, om de olie die ze bij zich hadden uit te sparen, en weldra zaten ze om een knetterend vuur, waarop ze eerst soep kookten en daarna thee zetten. Vervolgens gingen er twee in de tent en kropen in hun slaapzakken. In schapevachten en onder rendierhuiden hadden ze geen hinder van de kou. Er sliepen er steeds twee tegelijk. Beurt voor beurt stond er één op de uitkijk in het dichte kreupelbosje bij de weg.

De volgende morgen was de patrouille nog niet teruggekeerd. De vluchtelingen verkeerden in twijfel wat te doen. Het was mogelijk dat de ruiters langs een andere weg naar hun kamp terugreden; in dat geval zouden zij tot sint-juttemis op hun terugkeer kunnen wachten. Maar er bestond gelijke kans dat zij als zij hun weg vervolgden de terugkerende ruiters tegen het lijf liepen.

Het weer was opgeklaard. Over een smetteloos wit sneeuwkleed kon men de rechte bosweg ver overzien. De hele morgen kwam er niemand langs, doch 's middags naderde er in de verte iets. Karel, die op wacht stond, floot zijn makkers en samen tuurden zij naar hetgeen er aankwam.

Het waren de soldaten niet. Het was een koopman met een zwaar beladen slede.

Johannes waagde het zich te laten zien. De koopman hield zijn paarden in, toen hij in het eenzame bos een man ontmoette. Ze maakten een praatje. Johannes vroeg hem naar zijn handel. Hij was een rondreizend handelaar in wollen stoffen. Johannes zei dat zij collega's waren en zelfs in aanverwante artikelen, want de een deed in wol en de ander in bont. Hij had, vertelde Johannes, in het bos zijn bivak opgeslagen, omdat hij niet wist hoever het was naar het volgende dorp.

„Het is zes uur gaans,” lichtte de koopman hem in. „Ik heb er vannacht geslapen in de herberg. In het laatste bed dat er nog was, want de herberg zat vol soldaten.”

„Hm. . . . dan zal er voor mij en m'n beide knechts vanavond wel geen plaats zijn.”

De koopman dacht van wel. De soldaten waren vanmorgen vóór hij afreed reeds vertrokken.

„In welke richting?” vroeg Johannes schijnbaar achteloos.

„Die kant op!” Hij wees naar het zuiden.

„Dank je,” zei Johannes. „Goede reis en goede zaken.”

„Wederkerig,” zei de koopman.

Toen hij weg was, braken ze aanstonds hun bivak op. Johannes wilde de herberg, waar de koopman had geslapen, nog voor de nacht bereiken.

De rendieren liepen na de lange rust snel en licht over de weg, die helderwit lag tussen het donkere hout. Na het bos kwamen ze op een grote vlakte, waarop de zon verblindend scheen, recht in hun ogen, want ze gingen naar het westen en de zon stond laag. Ze volgden het spoor getrokken door de slede van de koopman. Na zonsondergang verscheen aan de heldere lucht de scherpe sikkels van de nieuwe maan en de hemel werd bezaaid met tintelende sterren. Het vroom vrij streng, maar het was een droge kou en er was geen wind. De mannen in de sleden, goed gedekt door schapevachten en de bontmutsen ver over de oren, hadden er weinig last van. Karel ademde de fijne vrieslucht met welbehagen in. Maar soms schrok hij als er iets opdook in het egale wit van de eindeloze vlakte. Het was altijd loos alarm: nu eens een opgeschrikte vogel of een vos, en dan een struik of dwergeik. Karel verweet zichzelf dat hij een hazehart had. Maar het was ook zo geheimzinnig, dit zwerven in de grote eenzaamheid bij het zwakke en onzekere licht van maan en sterren.

Eindelijk doemde een donkere massa op in het wit. Bij het naderen kwam er tekening in. Een toren met een ui als spits stak boven lage huisjes uit. Er gloorde hier en daar wat licht. Dit moest het dorp zijn, waar de koopman de nacht had doorgebracht.

Hun sleden gleden door de dorpsstraat. Dicht bij de kerk was een groter huis, waar helder licht uitstraalde: de herberg.

De sleden hielden stil. Er klonken luide stemmen in de herberg.

„Soldaten?” vroeg Karel verschrikt aan Karewitsch.

„Die zijn immers weg,” antwoordde die. „’t Zullen wel boeren zijn. Misschien is er een feestje.”

„Ga eens kijken!” ried Johannes.

Karel stapte uit de slee en gluurde door een kier van de gordijnen. Ontsteld kwam hij terug. „Vooruit! Het zit er vol soldaten.”

Hij sprong in de slee en Karewitsch wilde aanzetten, doch op dat ogenblik kwamen twee soldaten uit de herberg naar buiten.

„Duik onder het zeil,” fluisterde Karewitsch Karel in. Op hetzelfde ogenblik was die verdwenen. De soldaten kwamen op de sleden af. „Wat moeten jullie hier zo laat?” vroeg een van hen argwanend. Johannes sloeg het dek, dat over zijn benen lag, weg en maakte aanstalten om uit de slee te stappen. „Zien of we een beetje eten en een bed kunnen krijgen,” antwoordde hij bedaard. „Dat kan niet, vriend. Het is hier tjokvol. Ga maar door.” Karel, onder het dekzeil, haalde ruimer adem. Het liep warempel nog goed af. Maar Johannes had geen zin om door te gaan. „Waar moeten we heen? Licht het volgende dorp soms naast de deur?” „Het is acht uur gaans,” zei de soldaat. „En wou je ons daarheen laten rijden in de nacht?” Karel vond dat Johannes domme dingen deed. Er kwamen nog een paar soldaten buiten. „Wat heb je daar, Leo?” vroeg een strenge stem. „De vluchtelingen soms?” „Ik dacht het eerst, sergeant. Maar ze willen niet weg. Dan zullen het toch wel geen vluchtelingen wezen.” Nu kreeg Karel een andere gedachte over het gedrag van Johannes. De strenge stem vroeg aan Johannes: „Waar kom je vandaan?” „Uit Irkoetsk,” zei die rustig. „En waar ga je naar toe?” „Naar Stalinport.” De sergeant lachte luid. „Naar Stalinport! Dat wordt een reis om de wereld in een rendierslee. Je speldt me leugens op de mouw, kameraad. Jullie zijn ontsnapte gevangenen.” „En ga je ons nu arresteren?” vroeg Johannes opgewekt. „Dat is uitstekend. Je collega beweerde, er was geen onderdak. Maar arrestanten moet je natuurlijk opbergen. Laat ons maar gauw binnen. We hebben honger, we zijn koud en slaperig. Die gekheid dat we vluchtelingen zouden zijn kunnen we binnen wel uitvechten.” Bij zoveel zorgeloze kalmte liet zelfs de sergeant zijn verdenking varen. „Je bent een gladde vogel,” zei hij lachend. „Zou je die staldeur niet eens opendoen?” vroeg Johannes, half bevelend.

De soldaten deden wat hij vroeg en door de open deuren reden Johannes en Karewitsch hun sleden in de stal.

„Hier is brood,” fluisterde Johannes tegen Karel, terwijl hij zich over de slede boog, waarin zijn vriend verscholen zat. „Als ik kans zie, breng ik je straks nog wat warms. Houd je koest, maar maak je helemaal niet ongerust. Het loopt best los hier.”

Johannes en Karewitsch gingen naar de gelagkamer en bestelden eten. Zittend tussen drinkende en kaartende soldaten, die weinig aandacht aan hen schonken, lepelden ze koolsoep en aten vlees. Johannes lette des te meer op de ruiters. Als er bij waren die hen kenden, stonden hun kansen veeg. Hij werd gerustgesteld. Niet een van de soldaten had hij ooit in het dorp gezien; het was een vreemde troep.

Toen zij met het eten klaar waren, kwam de sergeant, die straks wantrouwend was geweest, op hen toe: „Ga mee. De commandant wenst u te spreken.”

Zij wisselden niet eens een blik, toen zij de onderofficier rustig volgden.

De commandant van de patrouille, die in een hoek terzijde van de grote stenen kachel zat, nam hen streng op. „Ge zijt mijn arrestanten,” zei hij hard.

„Vannacht graag, commandant,” antwoordde Johannes op opgewekte toon. „Als u ons morgen maar weer trekken laat.”

„Waarheen?”

„Naar de pelsjagers van de Jenissei en de Ob om huiden op te kopen.”

„Zo. . . . zijn jullie smokkelaars in bont?”

„Pardon,” zei Johannes en hij haalde het bewijs voor de dag, compleet met stempels en portret, waarop stond dat hij inkoper was voor het staatsbedrijf der pelterijen.

De commandant bekeek de kaart aan alle kanten en gaf hem daarna nors zwigend weer terug. „Ben jij soms stom?” vroeg hij toen onverwachts aan Karewitsch.

„U hebt mij niets gevraagd, mijnheer de commandant,” antwoordde deze.

„Ben jij zijn helper?”

„Jawel, mijnheer de commandant.”

„Jullie zijn de beide Russen,” concludeerde de officier. „Waar zit die Hollander, die met jullie is gevlucht?”

„Die Hollander?” vroeg Karewitsch op zeer verbaasde toon.
„Ik denk dat u ons aanziet voor anderen dan wij zijn, mijnheer,”
zeide Johannes rustig.

„Onderzoek de sleden van de arrestanten!” beval de commandant zijn onderofficier en tegelijk keek hij Johannes en Karewitsch scherp aan om te zien of zij van dat bevel ook schrokken. Maar Karewitsch zag er uit als een onschuldig kind en Johannes verlangde alleen dat hij bij het onderzoek zou zijn. „Ik houd mijn boel graag netjes, ziet u, en ik heb liever niet dat bij zo'n onderzoek iets van mijn eigendom verloren gaat.”

De commandant weigerde zijn verzoek. „Blijf hier,” gebod hij. Terwijl de onderofficier met enkele soldaten weg was, verdiepte Karewitsch zich in een krant, die op een tafeltje lag, en keek Johannes voll aandacht toe bij het kaartspel van een groepje soldaten.

Doch ondertussen sloegen beider harten fel. Bij het onderzoek van de sleden moest Karel wel gevonden worden en zijn gebrek-kig Russisch zou ogenblikkelijk verraden dat hij een vreemde-ling was. Dan was hun spel verloren en gingen zij in het straf-kamp in plaats van naar de vrijheid. Het spel was reeds verloren, daar was geen twijfel aan.

De deurkruk klikte achter hun rug en zware stappen klonken op de vloer. De regels in de krant dansten Karewitsch voor de ogen en Johannes zag de kaarten in een rode schemer. Achter hen kwam de onderofficier met Karel binnen. . . .

Neen, het was de onderofficier met een soldaat. Een vlam van hoop schoot in Johannes omhoog, maar doofde even snel. De sergeant had Karel natuurlijk onder bewaking van soldaten in de stal gelaten en kwam dat rapporteren.

De sergeant bleef met de hand aan de muts voor de commandant staan, maar deze scheen dat niet te merken; hij ging kalm voort met het schrijven van de brief, waaraan hij bezig was. Voor Karewitsch en Johannes duurde de spanning voort. Johannes gluurde tersluiks naar de onderofficier, maar op diens strak ge-laat viel niets te lezen.

„Wel?” vroeg de commandant, eindelijk opkijkend.

„Geen man gevonden, commandant.”

De krant trilde even in Karewitsch' hand. Johannes lachte om een domme zet van een der kaartende soldaten.

„Zó . . . ,” zei de commandant op gerekte en teleurgestelde toon, en tegen Johannes en Karewitsch: „Nou, ga je gang dan maar.” Toen was het met Johannes' aandacht voor het kaartspel uit. „Waar blijft u nu met uw beschuldigingen?” vroeg hij uitdagend aan de commandant.

De officier mompelde een verontschuldiging.

„Ik ga bij mijn sleden zien en als er wat kapotgemaakt is of ontbreekt, eis ik vergoeding. Kom mee, Karewitsch.”

„Ge moet geen al te hoge sprongen maken, koopman,” dreigde de officier, geprikkeld door Johannes' toon. Maar hij hield hem en Karewitsch niet tegen.

Zij vonden bij de sleden een erbarmelijke rommel; alle bagage was er uitgehaald en op een hoop gegooid. Karel was nergens te ontdekken.

„Snap jij in de wereld waar hij is gestoven?” vroeg Johannes fluisterend aan Karewitsch. Die begreep er ook niets van.

Ze ruimden de zaak op, laadden de sleden en gingen nauwkeurig na of er niets ontbrak. Het bleek dat er twee paar laarzen, een kompas en een geweer mankeerden. „Die rovers!” riep Johannes uit. „Ik ga me beklagen bij de commandant!”

„Ben je niet nóg wat kwijt?” riep een vrolijke stem van boven. Ze keken op. Over de rand van een hooiberg keek de glundere kop van Karel naar beneden.

„Hier is ie, hoor, gezond en well!” riep hij en liet zich van de hooiberg naar beneden glijden. „Kerels, wat ben ik daar fijn doorheen geglipt!”

„Ssst!” waarschuwde Johannes. „Wij worden hier misschien bespioneerd.”

Maar Karel wist dat het niet zo was. Er waren drie soldaten in de stal gekomen om de sleden te onderzoeken en alle drie waren ze weer weggegaan. En hij wist stellig dat op de plek waar zij nu stonden, geen mens hen van buiten kon begluren. „Ik weet ook waar zij het gestolen goed verstopt hebben,” zei hij, en van achter een stapel zakken haalde hij het geweer, de bontlaarzen en het kompas te voorschijn.

„Hoe ben jij in vredesnaam de dans ontsprongen?” vroeg Johannes. „Waar zat je toen ze de sleden onderzochten?”

Karel lachte. „Ik was stijf geworden van het liggen in mijn nauwe schuilplaats,” vertelde hij, „en ik kreeg het er benauwd.

Daarom was ik er uitgekropen en scharrelde wat rond. Toen hoorde ik de soldaten komen. Ik was te bang om in de sleet te duiken en kroop achter het hooi. Het was dus heus niet door mijn dapperheid of slimheid dat ik gered ben, 't was puur geluk; misschien was het wel door mijn angst."

„Of door wat anders. . . . door Iemand anders," zei Karewitsch nadenkend.

Karel werd ernstig. „Je hebt gelijk,” erkende hij. „Door Iemand anders worden wij geholpen en zonder Hem komen wij er nooit.” „We gaan morgenvroeg weer verder,” zei Johannes. „Ik denk dat jij het beste in de slee kunt slapen. Je zult daar nu wel veilig zijn. Blijf er liggen tot we goed en wel het dorp uit zijn.”

Hoofdstuk III

DOOR DE TOENDRA'S

Voor dag en dauw spanden Johannes en Karewitsch de rendieren weer voor de sleden, doch een soldaat, die op wacht stond, maakte bezwaren tegen hun vertrek. Hij mocht niemand laten vertrekken zonder toestemming van de commandant.

„Haal die toestemming dan,” zeide Johannes bevelend.

„De commandant slaapt nog.”

„Maak hem dan wakker.”

Maar dat deed de schildwacht niet. Hij mocht de commandant niet storen voor zo'n wissewasje.

Johannes mopperde. Hij had haast. 't Was een schandaal dat een eerzaam koopman zo gekoeioneerd werd. Maar opeens veranderde hij van tactiek. Hij hield de soldaat een pakje sigaretten voor. Diens ogen glinsterden, hij pakte de sigaretten aan en maakte een wandeling om de herberg. Ondertussen reden Johannes en Karewitsch gezwind af.

Het dorp lag spoedig achter hen. Ze kwamen op een smalle weg door een dicht bos. Daar dook Karel uit zijn schuilplaats op en nam zijn plaats naast Karewitsch in op de bok. Maan en sterren wierpen een mat licht op de witte weg; de sleden lieten een scherp spoor na in de sneeuw en daartussen waren de brede afdrukken van de rendierhoeven. Het spoor was niet gevaarlijk, nadat zij de soldaten hadden doen geloven dat zij opkopers van pelzen waren. Doch de derde man, naar wie tevergeefs gezocht was, moest niet gezien worden, wanneer hen eens een ruiterspatrouille achterop mocht komen. Daarom keek Karel steeds achterom. Doch niemand volgde hen.

Die avond kwamen ze in een klein en armelijk dorp. Er was geen herberg, maar een boer verleende hun onderdak en zijn

vrouw warmde het overschot van de middagpot voor hen. De goede mensen wilden aan hun gasten zelfs hun slaapplaats op de kachel afstaan, doch dat weigerden zij. Ze sliepen onder hun eigen dekens in het hooi.

Het land werd eenzamer naarmate zij verder vorderden naar het noordwesten. Op de vierde dag ontmoetten zij geen mens en zagen ze geen enkel huis. 's Avonds ontdekten zij echter afdrukken van schoenen en sledespooren in de sneeuw, en deze leidden naar een schamele barak, waarbinnen een groep hout-hakkers rondom de kachel zat geschaard. De mannen namen hen op in hun kring en lieten hen mee-eten van hun maal van bruine bonen en het vlees van een zelfgeschoten everzwijn.

Daarna sliepen zij nog eens in een herberg en eenmaal in een kolenbrandershut, doch toen naderden zij het gebied der toendra's en Johannes voorspelde dat zij voortaan in de openlucht zouden moeten overnachten. Wel, hun uitrusting was daarop berekend. Hun tentdoek was van zware huiden en als ze geen hout vonden om een groot vuur aan te leggen, gaf hun primus niet enkel hitte om te koken, doch diende tevens voor verwarming van de tent, waarbij zij een vernuftig middel hadden om verbrande gasse af te voeren. Hun slaapzakken, met bont gevoerd, waren voor poolreizigers geschikt, en keien konden na verhitting boven het vuur voor bedkruik dienst doen.

Die avond kwamen ze echter nog bij een barak, staande op een open plek in het bos. De schuur zag er verwaarloosd en vervalen uit; er steeg geen rook op uit de schoorsteen; het scheen dat ze onbewoond was. Maar toen zij stopten en Karel erheen liep, klonk in de barak gestommel. Er was dus volk.

Hij klopte op de deur. Niemand deed open. Toen lichtte Karel de klink. Het was daarbinnen donker en er hing een vreemde stank. „Is hier volk?” riep hij. Er kwam geen antwoord, doch plotseling vloog er iets harigs langs hem heen. Verschrikt sprong hij op zij. Hij zag een vos wegrennen, en terwijl hij verbouwe-reerd het dier nakeek, sprongen nog vier, vijf vossen uit de barak te voorschijn en joegen langs hem heen het bos in.

Johannes lachte onbedaarlijk om Karels beteuterd gezicht.

De barak was vuil en er hing een scherpe stalgeur, maar de vluchtelingen waren niet kieskeurig. Zij legden vuur aan in een

vervallen haardstee, kookten een pot met grauwe erwten en bakten spek en uien. Het maal was goed en het leger snel gespreid. Zij sloepen vast die nacht.

Hierna kwamen ze in gebieden waar geen menselijk wezen woonde, doch het wild talrijk werd. Behalve herten en vossen zagen zij telkens wolven en beren in het schamel kreupelhout, dat boven de noordgrens van de bomen nog hier en daar gevonden werd.

Ze sloepen nu nacht op nacht in hun tent en dat ging best. Het was niet overmatig koud en rustig winterweer. De thermometer wees 's nachts hoogstens tien graden vorst aan en overdag steeg hij dikwijls tot aan het vriespunt. Wanneer de zon scheen, was het aangenaam, om, goed ingepakt, op de slee te zitten, achter de rendieren, die rustig voortdraafden. Het reizen door Siberië viel Karel mee.

's Nachts stond altijd een van de drie op wacht, nu niet meer uit vrees voor achtervolgers — die waren in de toendra's niet te duchten — doch om te waken tegen wilde dieren.

Op een nacht had Karel wacht van twaalf tot twee. Een poos zat hij in de tent bij een klein olielampje, de voeten in een schapevacht gestoken, het geweer bij de hand. Doch hij werd wat slaperig en ging naar buiten. De sterren tintelden; een blauwe schemer was rondom; op korte afstand was een donkere partij kreupelhout.

De rendieren lagen achter de tent; zij konden er best tegen onder open hemel in de sneeuw te slapen; alleen zochten ze warmte bij elkaar.

Huiverend van kou kroop Karel weer in de tent. De frisse neus, die hij gehaald had, had zijn slaap verjaagd. Hij haalde de kaart voor de dag, waarop hij dagelijks hun vorderingen tekende. Hij moest die schatten, sinds de kaart, na hun verlaten van de bewoonde wereld, een blank vlak geworden was, waarin slechts enkele riviertjes getekend stonden. Maar die riviertjes staken ze soms over zonder dat ze het merkten, daar alles bevroren was en ingesneeuwd. Met het kompas bepaalden zij hun richting en aan de snelheid, die de rendieren liepen, maten zij de afgelegde weg af. Zij schoten niet slecht op, maar de afstand naar de Ob, het eerste doel, dat Johannes zich gesteld had, was

oneindig groot. De potloodlijn op de kaart werd dagelijks maar een heel klein stukje langer en bleef nog ver van de Ob. Terwijl Karel in het bekijken van de kaart verdiept was, hoorde hij buiten de rendieren snuiven en opspringen. Dat was vreemd, want de dieren sliepen anders altijd de gehele nacht. Met zijn geweer ging hij de tent uit. De rendieren stonden met opgeheven kop, gespitste oren en sidderende lijven. Ze schenen grote angst te hebben. Karel begreep de oorzaak niet; hij zag geen onraad. Doch de

rendieren rukten aan hun halsters en keken schichtig in de richting van het kreupelhout.

En toen hoorde Karel daar gekraak, dat allengs luider werd. Het was of er iets of iemand door de struiken drong. En eindelijk brak een log wit wezen uit het kreupelhout. De rendieren sprongen wild en rukten driftig aan hun touwen.

Het was een ijsbeer, die sjokkend nader kwam.

Karel bracht zijn geweer in de aanslag, mikte en schoot. Op het schot volgde een rauw gebrul. In zeer versnelde vaart rende de beer woedend op de tent af. De rendieren schreeuwden van angst.

Karels wapen was een repeteergeweer. Met vaart bracht hij een nieuwe kogel in de kamer en mikte voor de tweede maal. De beer was vlakbij, toen hij weer afdruckte.

Na dit schot wankelde het dier en viel; zijn brullen werd een klaaglijk gehuil, dat weldra in gereutel overging, en daarna werd het stil. De witte sneeuw werd rood van bloed.

„Goed gedaan, Karel!” prees Johannes, die door het lawaai wakker was geworden.

De rendieren lieten zich alweer zakken, schurkten tegen elkaars ruggen en sliepen in.

Zij reisden vele dagen door de toendra's. Het kalme winterweer hield aan. De reis was uiterst eenzaam en vervelend, maar moeilijk was ze niet en de potloodlijn op de kaart vorderde nu flink in de richting van de Ob.

Op een avond liet Johannes vroeger dan anders halt houden. Hij vertrouwde het weer niet. De lucht was dik en af en toe floot er een vreemde windstoot; dan stoof de sneeuw hoog op. Zij waren bij een kleine heuvel, aan welks ene zijde iets was wat op een grot leek. Daar wilde Johannes de tent opslaan, opdat zij enige beschutting zouden hebben, wanneer de storm opstak, die hij verwachtte.

De storm kwam. Met woeste stoten huilde hij door de stikdonkere nacht en rukte aan de tent. Te middernacht moesten de mannen eruit om de pennen vaster te slaan en de rendieren te leiden naar het luvste plekje, dat tussen tent en heuvel was te vinden. Het werk moest op de tast gebeuren bij een verschrik-

kelijke koude. De ijzige wind sneed de adem af en prikte als met scherpe naalden in hun gezichten.

Zij kropen snel weer in de tent, maar terwijl het daarin tot dusver warm was geweest, bood ze thans nauwelijks beschutting. De wind scheen dwars door de rendierhuiden heen te blazen en de fijne jachtsneeuw stooft naar binnen. Zelfs in zijn slaapzak, hoe dicht ook en hoe warm gevoerd, bleef Karel koud.

Toen het na vele lange uren een beetje licht werd, maakte Karel een kijkgat aan de lijzijde open. Voortgezweept door de orkaan joeg de sneeuw over hen heen. 't Was of zij in de wolken zaten. In de tent was alles wit; de slaapzakken waren ondergestoven en langs de wanden lagen hoge richels sneeuw.

De dag was als een deur, die even openging en dan weer dicht. Opnieuw heerste er een dikke duisternis en de sneeuwstorm hield onverminderd aan.

Karel maakte zich ongerust over de rendieren. Die moesten in dit noodweer wel bezwijken, dacht hij, en zonder hen zouden zij hulpeloos zijn in de oneindigheid der toendra's. Doch Johannes stelde hem gerust. Rendieren konden zeer veel kou verduren, wist hij.

Op de derde dag luwde de storm. Johannes pakte toen onmiddellijk aan. Eerst maakten zij zich warm en lenig door elkaar duchtig met sneeuw in te wrijven en daarna gingen ze de rendieren uitgraven uit de sneeuwberg, waaronder die bedolven waren.

Toen zij de dieren vonden, lagen die als dood. „Zie je nou wel,” zei Karel. Maar Johannes klopte de verstijfde dieren op de rug, en na een poos gingen een paar slaperige ogen open en richtte een kop zich op. Met harde klappen dreef Johannes de dieren overeind! Ze stapten op stijve poten, alsof ze zo weer zouden vallen. Doch weldra begonnen ze met hun horens in de sneeuw te graven en vonden waarlijk mos; ze gingen grazen. Toen de dieren aten, merkten de mensen ook dat zij van honger rammelden. Karel kookte erwtensoep met een vette kluiif en ze dronken hete thee.

De dag daarop vervolgden ze hun reis. De rendieren draafden weer welgemoed.

Na deze storm was het weer echter ruwer en kouder dan daarvoor. Soms werden ze voortgezweept door de wind en rolde de

jachtsneeuw in dwarrelende wolken voor hen uit, en dan weer tornden ze tegen een ijzige poolwind op.

En er kwamen tekenen van uitputting. De rendieren werden mager en liepen trager dan in het begin. Karewitsch klaagde over stijfheid in de leden en ontdekte bij het bijten in het harde roggebrood dat zijn tanden los in zijn kaken stonden.

Johannes werd ongerust. De reis duurde langer dan hij had berekend, en de betrekkelijk milde voorwinter was dit jaar snel voorbij. Andere jaren kwam de felle kou gewoonlijk pas in januari. Nu begon ze half december al. En als ze nu ook last van scheurbuik kregen! Maar hij kon zijn makkers troosten. „Wij zijn nu heel gauw bij de trappers.”

Volgens hun kaart was dat zo. Ze moesten vlak bij de Ob zijn. Maar er kwam nog steeds geen spoor van enige bewoning. Oneindig waren de kale vlakten. En dag na dag zagen ze tevergeefs uit naar het bed van de rivier.

Karewitsch werd zieker. Al pijnlijker werd zijn mond, al stijver werden zijn leden. Op zekere morgen kon hij niet opstaan; hij was geheel verstijfd.

Toen braken Johannes en Karel samen de tent af en spanden de rendieren in. Karewitsch lag in de slee, met zware vachten toegedekt en verwarmd met hete stenen, die Karel na de nacht opnieuw verhit had in het vuur, waarop het ochtendeten was bereid.

Het werd nu hoog tijd dat zij bij de trappers kwamen. Volgens hun berekeningen moesten ze bij de Ob zijn. Maar ofschoon ze nog dagen verder reisden, ontdekten ze geen spoor van de rivier.

Karewitsch klaagde niet, noch over pijn, noch over koude. Hij at zeer weinig. Hij kon niet kauwen, want zijn kiezen waren uitgevallen; hij kreeg trouwens maagpijn van het zware voedsel. Hij moest zacht eten hebben en vruchten ter genezing van de scheurbuik. Maar zij hadden geen van beide.

Op een avond mende Karel de voorste slede; zijn rendier liep stapvoets; de draf was er al lang uit bij de dieren.

Opeens gleed de slee naar beneden; het rendier liep wat sneller op zijn stijve poten. Karel sloeg geen acht op de helling; er was wel meer wat golving in het terrein; de sneeuw was trouwens

weldra weer een vlakke baan. Een eind verder trok het rendier stijver aan; daar ging het weer omhoog.

„Karel!” riep Johannes achter hem.

Hij keek om, maar zag niets bijzonders en hij zette het rendier aan om de hoogte op te klimmen.

„Karell!” riep Johannes weer.

Karel was boven; hij hield zijn rendier in.

Johannes was uit zijn slee gestapt en groef in de sneeuw. „Kom hier! Help mee!” riep hij opgewonden.

„Wat is er?” vroeg Karel. „Een goudschat soms?”

„Zo iets,” antwoordde Johannes. „Help graven!”

Karel liet de slede staan, en waadde, gewapend met een schop, naar Johannes toe. Te zamen groeven zij, totdat zij stuitten op glashard ijs.

„Noem je dat een schat?” vroeg Karel spottend.

„En òf!” zei Johannes. „Dit is de Ob! Nu recht naar het noorden. Dan zijn wij spoedig bij de trappers.”

Hoofdstuk IV

ALLEEN OP DE OB

Karel liet zijn slee omkeren, want het was de bedoeling van Johannes om, gaande naar het noorden, het bevroren bed van de rivier te volgen. Bij het afdalen van de oever struikelde zijn rendier. Door sterk te remmen hield Karel de slee en het dier was gauw weer overeind; het scheen een ongelukje dat niets om de hakken had.

Maar het rendier hinkte bij het lopen; het hief de verstuipte poot niet flink uit de sneeuw; met moeite strompelde het voort. Zij moesten uitspannen op een tijd, waarop ze op andere dagen nog niet aan bivakkeren dachten. Johannes wreef de bezeerde poot en deed er een stijf verband om. „Nu kan hij morgen wel weer voort,” verwachtte hij.

Johannes was zeer welgemoed, nu zij de Ob bereikt hadden. Hij zei tot Karewitsch dat zij de volgende dag stellig bij een trapper zouden zijn en dat hij dan sinaasappels en citroensap krijgen zou, die hem weer spoedig beter zouden maken.

Karewitsch zei daar weinig op. Hij was zeer zwijgzaam sinds hij ziek lag.

De beide anderen aten vlees van een vos, die Johannes de vorige dag geschoten had en roggepap in sneeuwwater gekookt.

Karewitsch at niet mee; hij kon niet eten, zelfs geen pap.

De volgende morgen was de verstuipte poot van het rendier sterk gezwollen; er was geen sprake van dat het dier kon lopen. Zij overlegden wat te doen. Ze konden het gezonde rendier voor de beide sleden spannen, maar die vracht zou te zwaar zijn voor dat uitgeputte dier. En alles op één slede laden ging ook niet. Dan zou er voor de zieke Karewitsch geen plaats zijn.

„Ga jij alleen,” stelde Karel aan Johannes voor. „Wij wachten hier en volgen je zodra het rendier beter is.”

Johannes weifelde. Het ging hem aan het hart Karel alleen te laten met een zieke man en een ziek dier, maar hij zag ook geen andere weg. „Ik haal je op zodra ik de trappers heb gevonden,” beloofde hij.

Nadat Johannes was vertrokken, schepte Karel sneeuw tegen de wanden van de tent om betere dekking tegen de kou te hebben. Ook over het zieke rendier schepte hij wat sneeuw. Toen dat werk klaar was, was de korte dag voorbij en ging hij in de tent, die door een kleine lamp gevuld werd met een gouden licht. In een dikke vacht gewikkeld zette hij zich bij het bed van Karewitsch.

Deze was tegen zijn gewoonte spraakzaam. „Als jij straks bij de trappers bent, is het ergste van de reis voorbij,” zei hij. „Dan kom je ook wel in je vaderland. Wat zal dat fijn voor je zijn je ouders weer te zien en je broers en zusters!”

„En jij zult straks je vrouw en kinderen weerzien, Karewitsch!” De zieke schudde treurig het hoofd. „Die zie ik niet weer.”

„Waarom niet?” riep Karel uit. „Als je straks sinaasappelen en citroensap krijgt, ben je in een ommezien weer beter.”

„Ik denk dat ik die niet meer eten zal.”

„Ben je dan zó ziek, Karewitsch?” vroeg Karel ontsteld. Hij nam hem op bij het licht van het olielampje. Hij was wel erg vermagerd en zijn gezicht was ingevallen. Maar zijn ogen glansden. Hij was niet stervende, dacht Karel.

„Weet je wel,” vroeg Karewitsch, „dat een scheurbuiklijder zó schijnbaar goed kan wezen en zó dood? Ik denk dat het met mij zo gaan zal, Karel.”

Karel staarde hem verschrikt aan.

„Daar moet je niet van schrikken, Karel,” vervolgde hij. „Het is niet erg te sterven, wanneer het Pasen is geweest en straks weer Pasen wordt.”

Karel luisterde eerbiedig. Ook in het huis van Vassilef had hij gemerkt dat het paasfeest voor de gelovige Russen veel betekent.

„Op Pasen heeft het leven de dood overwonnen,” ging Karewitsch voort. „Jezus Christus leeft en door Hem zal ik leven!” Karel huiverde. Hij had medelijden met zijn zieke vriend, maar moest hij niet jaloers zijn?

Na een poos zei Karewitsch op een heel andere toon: „Je moest gaan slapen, Karel; je hebt dat nodig.”

„Ik moet de wacht houden,” wierp die tegen.

„Dat kun je nooit alleen. Wij moeten elkaar verbeurten. Jij moet nu gaan slapen. Ik lig wakker; mijn gehoor is scherp. Ik zal je roepen, zodra er onraad is.”

Karel was moe en slaperig. De ontberingen hadden ook zijn krachten aangetast. Hij liet zich overhalen en sliep spoedig in.

Van een felle windstoot werd hij wakker. Een zware storm raasde, loeide, gierde om de tent. Gehaast kroop hij uit zijn slaapzak om de scheerlijnen te spannen en de haringen vaster in te slaan, doch op het ogenblik dat hij de voorhang losknoopte om eruit te gaan, stortte de tent in.

Hij greep het doek, opdat het niet weg zou waaien, maar op hetzelfde ogenblik begreep hij, hoe dwaas die poging was. In deze wervelstorm zou een man een losgeslagen tent nooit kunnen houden. Hij was de tent kwijt. Karewitsch en hij zouden, onbeschut, doodvriezen in de vreselijke koude van Noord-Siberië.

Doch tot zijn uiterste verbazing woei de tent niet weg. Een lap klapperde even, maar spoedig ging dat over. De ingesneeuwde tent werd onder sneeuw begraven, en deze sneeuw beschermde tegen storm en koude.

„Hoe heb jij het ermee?” vroeg hij aan Karewitsch.

Er kwam geen antwoord. Karel tastte naar de plaats, waar Karewitsch lag, maar hij vond alleen zijn eigen slaapzak en verder tentdoek, te zwaar met sneeuw belast dan dat hij het kon optillen. Hij zat door het sneeuwdek opgesloten in een klein hoekje van de tent; Karewitsch lag in een ander deel.

Na enkele uren werd het stil. De sneeuwstorm was over. Karel nam de schop ter hand, die altijd naast zijn slaapzak lag; als een mol groef hij zich uit. Hij moest lang graven; in korte tijd was er een massa sneeuw over de tent gewaaid. Maar eindelijk kreeg hij lucht en daarna zag hij maan en sterren aan een heldere hemel.

Het was venijnig koud; hij mocht niet stilstaan. Om de kou niet, maar ook niet om zijn vriend. Karewitsch moest snel uitgegraven worden.

Hij groef met ijver. In plaats van te bevrozen ging hij zweten van het harde werken. Ten slotte stootte zijn schop op een tentkleed. De hoek van de tent, waar Karewitsch lag, was door een dikke wal van sneeuw gescheiden van zijn hoek, maar Karewitsch lag even goed beschermd als hij straks had gelegen.

Daar was zijn slaapzak. Nog een paar scheppen en zijn vriend was uitgegraven. „Ha, Karewitsch!” riep hij.

Er kwam geen antwoord. Hij knielde bij hem neer en voelde aan zijn gelaat; het was ijskoud. Hij greep zijn handen; ze waren koud en stijf. En toen zag hij dat zijn ogen gebroken waren. Karewitsch was dood.

Karel was ontzet. Was dit zijn schuld? Maar Karewitsch was door de sneeuw toch even goed bedekt geweest als hij? Zou hij aan scheurbuik zijn gestorven en had hij daar gisteravond al een voorgevoel van gehad?

De felle kou verbood hem om te dubben. De tent moest overeind en dicht. Hij zette de stijlen op en trok de scheerlijnen aan. Merkwaardig, aan de achterkant zat alles vast. Dat was een groot geluk, want daaraan was het te danken dat de tent alleen was *ingewaaid* en niet was *weggewaaid*. Het was een wonder ook, want hoe was het mogelijk dat de tent overal was losgeslagen van zijn pennen, behalve op die kritieke plaats?

Nu moest hij het rendier helpen. Dat was ook onder sneeuw bedolven. Opnieuw groef hij, zo lang tot eindelijk een harige huid zichtbaar werd. En toen zag hij door welke oorzaak de achterkant van de tent vast was gebleven. Het rendier lag op het doek. In de sneeuwstorm was het tegen de tent aangekropen en door zijn gewicht was het doek niet weggewaaid. Zo had het beest hem het leven gered.

Hij gaf het dier een ribbestoot. „Ja, Peter, je bent een beste, maar je moet overeind voor je eigen bestwil.”

Het rendier bewoog zich niet. Karel stootte harder; nog kwam er geen beweging. Toen groef hij het rendier geheel uit. Het lag op zijn zijde, de poten staken strak als stokken alle vier rechtuit. Het beest was dood.

Karel stond verslagen. Zijn vriend en het rendier waren beiden dood. Misschien was door de dood van het dier zijn leven wel gered.

Ach, was hij gered? Hij stond eenzaam in sneeuw en ijs en kon

alleen niet verder. Door de hoge en rulle sneeuw, waarin je bij elke voetstap diep wegzakte, kon hij onmogelijk de onbekende afstand lopen naar de trappers. Misschien had hij beter met Karewitsch en het rendier kunnen sterven.

Een drang naar zelfbehoud deed hem toch in de tent gaan en de vergasser ontsteken en roggepap koken. Hij braadde ook vlees en toen het maal gereed was, at hij.

Vervolgens groef hij in de sneeuw een graf voor Karewitsch. Op het ogenblik dat hij het lichaam van zijn vriend buiten de tent neerlegde, vóór hij hem in het graf liet zakken, verhief de zon zich als een gouden bal boven de zuiderhorizon. De vlakke stralen beschenen het gelaat, dat zacht en vriendelijk was en waarop een trek van stille vreugde lag.

„Zou hij nu altijd paasfeest vieren?” vroeg Karel zich af.

Toen hij het graf gesloten had, was de zon alweer onder. De dag had nog geen uur geduurd.

Er kwam geen redding. Johannes, die beloofd had dat hij hen zou halen, zodra hij bij de trappers was gekomen, kwam niet terug.

Na de begrafenis schoof de zon nog eenmaal als een gouden nagel langs de kim. Daarna liet zij zich niet meer zien; er kwam alleen omstreeks het middaguur een schemering, die telkens flauwer werd. De poolnacht was begonnen.

Karel kookte dagelijks zijn roggepap en braadde vlees en zette thee. Nadat hij had gegeten en gedronken, kroop hij diep in zijn warme slaapzak. Buiten de tent kwam hij bijna niet meer; daar was het verschrikkelijk koud. Hij had niet veel gedachten en weinig hoop. Hij sliep veel; het kon ook een toestand van gevoelloosheid zijn. Soms dacht hij dat hij Vassilef en zijn vrouw hoorde zingen en eens meende hij dat het paasmorgen was en toen was het of hij Karewitsch hoorde roepen: „De Heer is waarlijk opgestaan!” Hij schrok, omdat hij de stem van zijn gestorven vriend zo duidelijk had gehoord. Maar het was een droom.

Verscheidene dagen moesten zijn voorbijgegaan, toen Karel wakker werd van een gerucht. Het was geen paaslied en ook niet een juichtoon van „De Heer is opgestaan!” Hij hoorde blaffen en gehuil. Dat moesten wolven wezen!

Hij had geen kracht meer om te vechten tegen wolven. Hij wist

niet eens waar zijn geweer was. Hij beefde van angst. Zou hij door wolven worden verscheurd? En zou het dan voor hem ook Pasen worden, zoals voor Karewitsch? Hij wist het niet.

Wat was dat?

„Karel! Karel!” hoorde hij.

Het was Johannes.

Hoofdstuk V

BIJ DE TRAPPERS

Karel sloeg de ogen op. Waar was hij? Hij keek tegen zolderbalken aan, waarin spijkers geslagen waren, en daar hingen bruine en grijze en zwarte huidjes aan. En tussen de balken zaten grote spinnewebben. Hij tastte om zich heen: dekens, vuil en vettig. Maar het bed, waarin hij lag, was heerlijk warm. Op een elleboog richtte hij zich op. Er hing een lamp aan de zoldering, wier licht scheen op een rommelige tafel. Terzijde zat een man, die iets op zijn knieën had. Een scherp mes ritste door een dier, dacht hij. Was hij aan het slachten? Een haas of een konijn?

Karel werd duizelig. Hij liet zich weer op het kussen vallen. Wat was er toch met hem gebeurd? Ah... nu herinnerde hij het zich. Hij was op de Ob, alleen. Karewitsch was dood en het rendier was dood en hij kon niet verder. Hij kon haast niet meer eten en hij was steenkoud, bijna zo koud als Karewitsch was, toen hij hem uitgroef uit de sneeuw. En daarna had hij Karewitsch weer gezien, niet koud en stil, maar juichend: „De Heer is waarlijk opgestaan!” Maar daarna waren de wolven gekomen. En riep toen Johannes niet? Hij wist niet wat er daarna was gebeurd. Maar nu lag hij in bed en hij keek tegen zolderbalken aan en het was hier warm. Zijn bed was stellig boven op een stenen kachel en dit vertrek met al die huidjes aan de balken moest een trappershut zijn, en die man, die een dier de buik openritste, moest een trapper zijn, die niet aan het slachten was, maar aan het villen.

Maar waar was Johannes? Hij richtte zich weer op en speurde rond. Johannes was er niet. Alleen die ene man was er, die nu de huid trok van een bever. Een grove man was het met lang, sluik, ongekamd haar, een woeste kerel.

Karel werd weer duizelig; een rode schemer trok voor zijn ogen en voor de tweede keer viel zijn hoofd op het kussen. . . . „Ben je wakker?” vroeg een harde stem vlak bij Karels oor. Verschrikt keek hij de trapper in het gezicht. Zo dichtbij zag hij er nog rauwer uit dan op een afstand. Het was nu net een wilde-man. „Waar is Johannes?” vroeg hij hem. „Die komt straks thuis. Heb je geen honger of dorst?” De stem was ruw, maar niet onvriendelijk. „Wil je een eitje of een sinaas-appel?”

„Sinaasappel. . . een eitje?” Het kwam Karel wonderbaarlijk voor, dat hij die heerlijkheden hier kon krijgen.

„Eerst maar es een eitje,” zei de man. „Daar kikker je van op, nadat je zo lang buiten westen bent geweest.”

Het ruige hoofd verdween. Karel hoorde hem klutsen. Daarna kwam hij terug en reikte een kroes aan. Karel slurpte het geklutste ei. Het was toen hij het op had of de schemer opklaarde.

„Ga nu maar een poosje slapen,” zei de man. „Rust, warmte en versterkend voedsel maken je weer beter.”

Karel kroop weer onder de dekens. Weldra sliep hij.

Hij werd wakker van gerommel. De deur ging open en Johannes kwam binnen met nog een man. Zij torsten ieder een zware vracht, die ze op een werkbank gooiden. Het waren een paar vossen en een aantal kleinere dieren, kon Karel zien. Daarna deden zij hun dikke bontmutsen af, hun zware jassen en wanten uit en met z'n drieën begonnen zij te eten.

„Eet smakelijk!” wenste Karel hun uit zijn bed toe.

Johannes straalde bij het horen van zijn makkers stem. Hij liet zijn eten staan om naar hem toe te gaan. „Hoe gaat het?” vroeg hij.

„Slap als een vaatdoek,” moest Karel zeggen.

„Dat komt al etend weer in orde,” meende Johannes. „Wij eten vossebout. Wil je een stuk?”

„Vossebout? . . .” Aan gebraden vlees had Karel niet de minste trek. De gedachte alleen al wekte weerzin. „Nee, liever niet.”

„Jij weet niet wat een zieke toekomt,” zei de wildeman, wiens pruik weer boven de kachelrand kwam kijken. „Wat zeg je van een bordje soep, zieke broeder?”

„Graag!” zei Karel.

En terwijl de anderen aan vossebouten kloven, lepelde Karel een bord soep leeg.

Een poos daarna reikte de trapper Karel een glas citroensap.

„Hebben jullie hier ook al citroenen?” vroeg hij verbaasd, terwijl hij na-genoot van de eerste teug.

„Wij weten wat de beste medicijn is tegen scheurbuik. En jij hebt die nodig, makker, want je had het lelijk te pakken, toen wij je vonden in je tentje op de Ob.”

„Hebben jullie mij gered?” vroeg Karel.

„Wij met z'n drieën,” zei Johannes. „Zonder Wladimir en Iwan

met hun honden had ik je nooit bereikt. Ik kwam hier ook ziek aan en mijn rendier kon niet meer. En daarna zijn we opgehouden door verschrikkelijke stormen. Zo hebben wij jou lang moeten laten wachten. We hadden niet gedacht dat we nog iemand levend zouden vinden. Het was trouwens ook met jou op het kantje af."

Soep, eieren en citroenen gaven aan Karel zijn krachten spoedig terug. Hij kreeg toen ook weer trek aan bout en spek. Hij mocht zijn bed op de kachel verlaten, maar Wladimir verbood hem de deur uit te gaan. „Het is veel te koud,” zei hij.

Zo bleef hij binnen, de anderen helpend met het koken van het eten, het villen der gevangen dieren en het spannen van de huidjes. Hij trachtte ook wat orde te brengen in de rommel in de hut en haar te reinigen, maar daar lachten Wladimir en Iwan om. Wou hij soms van de trappershut een mooie kamer maken? En het viel hem ook niet mee, want er was weinig ruimte in de hut, nog minder nu er vier man huisden in plaats van twee. Telkens als Karel, terwijl de anderen weg waren voor het lichten van de vallen, de boel wat opgeknapt had, werd alles weer vuil en vies, wanneer de mannen met hun jachtbuit thuiskwamen en aan het villen gingen.

Na een paar weken was Karel weer op krachten. „Wanneer gaan wij nu verder?” vroeg hij aan Johannes.

Daar was geen kijk op in de eerste maanden. Het was veel en veel te koud! De tijd waarin je in Noord-Siberië kon reizen, was voorbij.

„Is dat mijn schuld?” vroeg Karel ontrust. „Ik bedoel: komt het door mijn ziekte dat we te laat zijn om te reizen?”

„O nee,” zei Johannes. „Vóór de Ob waren we al in tijdnood. Je hebt daar immers ondervonden hoe koud en bar het werd.” Ja, dat wist Karel, maar het was een harde klap voor hem dat ze niet verder konden. „Wanneer kan het dan wel?” vroeg hij.

„Volgend jaar, zodra de ergste kou voorbij is en voordat de dooi invalt.”

„Hebben we dan tijd genoeg?” vroeg hij meer aan de trappers dan aan zijn vriend.

Iwan zette een bedenkelijk gezicht. „’t Kan dooien en vriezen in het voorjaar. Soms is er na de harde vorst een hele tijd, waarin

je door de toendra's reizen kunt, maar soms beginnen de voorjaarsstormen en regenbuien plotseling. En bij dooiweer is het in de toendra's nog veel verschrikkelijker dan bij de felste winterkou."

„Hoelang zouden we dan moeten wachten eer we verder kunnen?"

„Tot volgend najaar tijdens de eerste vorst, want in de zomer kun je niet door de moerassen."

Karel kreunde. Misschien een vol jaar wachten. Hij vond het vreselijk, nadat hij er zo vast op had gerekend spoedig thuis te zijn.

„Je loopt ons hier niet in de weg," zei Iwan om hem te troosten.

Och nee, dat geloofde Karel wel. De trappers waren beste kerels en Johannes was een goede vriend. Maar hij verlangde zo naar huis en hij kon ook niet best tegen het ruwe trappersleven. 't Was hem te vuil in de hut, waar je je altijd schurken moest van de jeuk en 's nachts wakker werd omdat je was gebeten, waar je dronk uit kopjes met korsten koffiedik erin en at van borden, waaraan het gestolde vet van de vorige maaltijd kleefde. En daarbij kwam de duisternis van de eindeloos lange poolnacht, die hem verdrietig maakte.

„Zou het helemaal onmogelijk zijn om door te gaan?" vroeg hij Johannes.

„Ga morgen maar eens mee de vallen langs en oordeel dan zelf," antwoordde die.

De volgende dag ging Karel mee. Hij was evenals zijn makers ingepakt in robbevellen en droeg een bontmuts, die slechts een nauwe spleet openliet voor neus en ogen. Desniettemin sneed de koude als een mes in zijn gezicht. Hij wilde vlugger lopen dan de anderen deden, om warm te worden. Maar zijn makers hielden hem terug. „Als je zo hard loopt, adem je te zwaar en dan gaan je longen stuk van de ijskoude lucht."

Daarom liepen ze langzaam en bij de vallen, waar ze buit in vonden, deden ze kalm aan om de gevangen dieren los te maken. Toen ze terugkwamen, waren ze haast bevroren. Ze moesten el-kanders oren en neuzen, handen en voeten wrijven om de ledematen te ontdoien.

„Geloof je nu dat je om deze tijd van het jaar niet reizen kunt in Noord-Siberië?” vroeg Iwan.

Karel knikte, rillend van de kou. Hij had nooit gedacht dat het ergens op de wereld zo koud kon zijn.

En het werd nog erger. Er stak een verschrikkelijke storm op, veel erger nog dan Karel op de Ob had verduurd. De wind bulderde om de hut. Zelfs de geharde trappers waagden zich niet buiten tijdens deze storm. Zij kropen om de kachel en later in hun bedden boven op de kachel, want ook binnenshuis was het verschrikkelijk koud, en het scheen of de storm dwars door de hut blies, ofschoon zij dikke wanden had en alle kieren zorgvuldig waren dichtgestopt.

De storm duurde dagen achtereen. Toen hij eindelijk ging liggen, was de koude nog verschrikkelijker dan daarvoor. De thermometer wees vijftig graden vorst aan.

De poolnacht duurde vele weken. De tijd kroop voort. Eindelijk werd het echter tegen het middaguur weer licht en op een dag, toen het helder was, klom de zon als een vurige bol boven de horizon uit. De poolnacht was voorbij.

De koude echter allerminst. Die bleef even hevig, ofschoon de dagen nu met sprongen langer werden. Maar eindelijk werd het toch wat milder.

In deze dagen praatten Karel en Johannes druk over voortzetting van hun vlucht. Karel wilde het wagen. Johannes weifelde. De trappers rieden het af. „Met een rendier- of hondeslee wordt het niets,” zei zij. „Dan kom je nooit de toendra's uit vóór de dooi invalt. De enige mogelijkheid om Finland spoedig te bereiken is met een motorslede.”

„Waar halen we die vandaan?” vroeg Johannes.

„Uit Nowi-Port,” zei Wladimir. „Daar zijn wel motorsleden.”

„Voor vluchtelingen?” vroeg Karel ongelovig.

„Als je zegt: ik ben een vluchteling, krijg je er zeker geen, want ze zijn alle van regeringsambtenaren. Maar als je slim bent, wie weet of het je dan niet lukt.”

„Hoe komen we in Nowi-Port, het ligt tweehonderd mijl van hier, nietwaar?” vroeg Johannes.

„Daar brengen wij je,” zei Wladimir. „We moeten er zelf heen voor het paasfeest.”

Hoofdstuk VI

RUSSISCH PASEN

De reis naar Nowi-Port ging met twee hondesleden, voor elk waarvan een sterk span liep. De honden blaften luid en renden in het begin hard door de rulle sneeuw, maar weldra minderde hun vaart en hijgden zij, terwijl hun lange tongen uit hun bekken hingen. Ze onderhielden evenwel een redelijk tempo.

De tocht langs de Ob naar het noorden was minder eenzaam dan de reis naar de Ob geweest was. Nadat ze een uur of vijf door de sneeuw geworsteld hadden, ontmoetten zij een andere trappershut. Daar konden zij zich warmen en het middagmaal gebruiken. Toen ze verder gingen, telde de troep vier sleden in plaats van twee, want deze trappers trokken ook mee naar Nowi-Port voor het paasfeest.

Des avonds kwamen ze in een gehuchtje, waar zes of zeven trappershutten bij elkaar stonden. Het was daar druk; er stonden sleden en er kwamen er nog meer, en er was een oorverscheurend gejang en geblaf van vele dozijnen honden, die elkaar in de haren vlogen om een kluif. Uit de eenzaamheid van de witte woestenijen waren de trappers van heinde en ver op weg naar Nowi-Port voor het paasfeest en dit gehuchtje was hun aanlegplaats. Iedere hut had voor de nacht verscheidene logés, en toen ze de volgende morgen allemaal, met inbegrip van de bewoners van het gehucht, vertrokken, was het een lange sledestoet, die in de loop van die dag nog groter werd.

Het verbaasde Karel dat al die trappers Pasen gingen vieren, want de meesten waren ruwe knapen, die dikwijls overdadig wodka dronken en zelden keken naar de ikonen in de hoeken van hun hut. Het zou, dacht Karel, met hun paasfeest wel net zijn als met die ikonen: als ze er maar stonden en als het lampje

erbij maar onafgebroken brandde, dan was het wel goed. Het paasfeest in Nowi-Port zou wel een woest feest worden, waarbij gezwolgen en gezopen werd. Het had Karel evenwel getroffen dat in het gehucht de wodkafltes in het geheel niet op de tafel was geweest en dat er onder de ruige trappers een ernstige en ingetogen stemming heerste, heel anders dan hij eerder wel had meegemaakt bij trappers in Siberië.

„Hoe komt het toch dat ze allemaal zo rustig zijn en dat ze helemaal niet drinken?” vroeg hij aan Johannes.

„Het is de Stille Week,” antwoordde die.

Ah, was het dat? Bij de Vassilefs had Karel wel gemerkt dat daar in de lijdensweken en in het bijzonder in de Stille Week het leven anders was dan voor en na die tijd. Men snoepte niet en op sommige dagen werd er streng gevestigd. Men leefde het lijden van Jezus Christus mee, som zó sterk, dat er een zware druk op allen scheen te liggen. Maar de Vassilefs waren vrome mensen. Dat de ruwe trappers de Stille Week óók zo beleefden, vond hij vreemd.

Op de derde dag, een paar uur na zonsondergang, zag Karel voor zich uit een rode gloed in de wolken. Was dat het noorderlicht? Hij had het vaak gezien in deze winter, in dikwijls wisselende vorm, maar nooit zoals nu. Daarom was hij er niet zeker van, ofschoon ook dit licht recht in het noorden was.

„Is dat het noorderlicht?” vroeg hij aan Johannes, die, weggedoken onder een dikke vacht, naast hem zat te dommelen.

Zijn vriend wiste zich de slaap uit de ogen en keek naar de gloed. „Dat het noorderlicht? Welnee, dat is een stad, vast Nowi-Port.”

„Is het zó'n grote stad?” vroeg Karel.

Nowi-Port was niet zo groot. Toen zij er binnenreden, viel de stad Karel tegen. Ze was somber en armoedig, maar het was er druk door de trappers, die er uit de oneindigheid van sneeuw en ijs van dit deel van Siberië waren samengestroomd. De herberg was al tjokvol, maar voor de trappers gingen alle huizen open. Iwan, Wladimir, Karel en Johannes vonden onderdak bij een winkelier, op wiens zolder een slaappleats voor hun vieren werd gemaakt.

Karel gooide al gauw een visje uit naar motorsleden.

Er waren er vier in Nowi-Port, kon de winkelier vertellen. De

volkscommissaris, het hoofd van de visserij en de agent van het staatsbedrijf der pelterijen hadden er elk een, en dan was er nog een ten dienste van de politie. Gelegenheid een slee te huren was er niet.

Op hun zolder bepraatten zij die avond hun kansen. Best stonden die niet. Bij de politie of de volkscommissaris hoefden de vluchtelingen natuurlijk niet aan te kloppen. Karel dacht dat Johannes het beste gaan kon naar de agent van het staatsbedrijf der pelterijen; die was immers zijn collega, althans volgens de papieren, die hij bij zich droeg.

Maar Johannes voelde er weinig voor bij een collega op bezoek te gaan, die misschien lastige vragen zou stellen. Hij wilde liever een schot wagen bij het hoofd van de visserij.

Te zamen gingen zij de volgende dag naar die ambtenaar, doch zodra deze hoorde dat zij van de pelterijen waren, weigerde hij hun van dienst te zijn. Als zij een motorslede nodig hadden, moest de agent der pelterijen hen maar helpen.

Johannes was na dit bezoek besluiteloos, maar Karel stond er op dat zij zouden doorzetten. Ten slotte liet Johannes zich overhalen om de ambtenaar van de pelterijen op te zoeken.

Ze praatten over bont. Dat ging uitstekend. Het was Johannes' vak. Voorzichtig bracht hij daarna het gesprek op Stalinport.

„Daar is een nieuwe agent gekomen,” zei de ambtenaar. „Kent u hem soms?”

Johannes legde zijn legitimatiebewijs op tafel. „Ziedaar,” zei hij. „Ei, bent u het zelf?”

Toen was het ijs gebroken. Van het kantoortje verhuisden ze naar de kamer en daar zaten ze een poos met de voeten tegen de kachel aan te keuvelen.

Karel wisselde een knipoogje met zijn vriend. Het ging goed. Johannes vond dat ook; voorzichtig koerste hij naar zijn doel, vertellend dat hij op dienstreis bij de Ob gestrand was.

De agent der pelterijen te Nowi-Port keek hem bij dat verhaal verwonderd aan. „Jij op dienstreis hier, collega? Dit is toch *mijn* terrein.”

Karel schrok, doch Johannes hield zich goed. „Ik was verdwaald,” zei hij bedaard.

„Dan was je toch heel ver verdwaald, collega.”

„Dat kan je overkomen, hè! Als je bij storm en sneeuwjacht in

de toendra's zit, weet je nooit waar je bent. Ik ben een heel eind precies de verkeerde kant opgegaan en toen heb ik mijn slee verspeeld."

„Hm.... zo.... dat is een ongelukkig geval, collega, een ongelukkig geval, zo ver van huis je slede kwijt te raken."

Karel vroeg zich af of de agent medelijden had dan wel verdenking koesterde.

„Eh.... over wat anders, collega," ging de ambtenaar voort.

„Wat zeg je wel van die nieuwe voorschriften, die wij gekregen hebben?"

Karel schrok van die vraag. Hij heeft argwaan en probeert Johannes vast te zetten, geloofde hij.

„Tja, die voorschriften," antwoordde Johannes ontwijkend. „Een hele warwinkel is dat. Ik heb alles nog niet bestudeerd. Ik zou zeggen: er zit wat goeds in, al is er ook een kwade kant."

„Kun je in al die regels nog iets goeds ontdekken, collega?" vroeg de man uit Nowi-Port verontwaardigd. „Ik niet. Het is werk van kerels, die het vak niet kennen. Ons opjagen en die arme trappers uitzuigen, dat zit erachter."

„Je bent wel openhartig, collega!"

„Kan ik dat tegen jou niet zijn?" vroeg de ander, hem onderzoekend opnemend.

„O ja, maar als je elkaar niet kent, moet je wel eens erg voorzichtig zijn, nietwaar?"

„Zeker," erkende de ander hoofdknikkend, „als je elkaar niet kent, moet je voorzichtig zijn."

Karel dacht dat het pad nu aardig was geëffend, en Johannes was blijkbaar van dezelfde mening. Hij koerste op zijn doel af.

„Ik wilde graag naar Stalinport terug. Jij hebt een slee, nietwaar collega?"

„Zou je die soms willen lenen?" vroeg de agent van Nowi-Port.

„Als dat zou kunnen, graag."

Karel keek in spanning naar de ambtenaar. Zou hij het doen? De agent keek lang nadenkend voor zich uit. Toen vroeg hij plotseling: „Wat doe jij met beschikking zes, collega?"

Johannes streek zich langs het voorhoofd, alsof hij zijn geheugen moest scherpen. „Wat staat er ook weer in beschikking zes?"

„Weet je dat niet?" verbaasde zich de ander. En toen, scherp vorsend: „Hoe luidt instructie A?"

Johannes moest het antwoord schuldig blijven. Karel zweette. De ander concludeerde: „Wie of jij wel bent weet ik niet, maar in geen geval de agent van het staatsbedrijf der pelterijen in Stalinport.”

De vrienden konden dit niet tegenspreken. Zij zaten ertussen. Over de motorslede durfden zij geen woord meer zeggen. Toen de ambtenaar naar de deur wees, dropen zij af als geslagen honden. Karel was het diepst terneergeslagen. Er was geen mogelijkheid meer van voortzetting van hun vlucht, er was integendeel de grootste kans dat zij gegrepen zouden worden. De agent zou natuurlijk naar de politie gaan en vertellen dat er twee individuen waren, die zich uitgaven voor anderen dan ze waren en probeerden een motorslee machtig te worden. De politie zou hen oppakken en in plaats van naar de vrijheid gingen zij naar het harde strafkamp, indien niet naar een nóg ergere plaats. Al zijn hoop dat hij zijn vaderland en zijn familie weerzien zou, ging op in rook. Hij wilde het liefst onmiddellijk terug naar de trappershut aan de Ob. Daar zouden zij althans voorlopig veilig zijn, dacht hij.

Zodra hij Wladimir en Iwan ontmoette, praatte hij met hen over zijn zorgen.

De Russen vonden dat hij al te bang was. Zij kenden de agent der pelterijen wel. Dat was geen man, die met alle kleinigheden naar de politie liep.

Maar Karel was niet gerustgesteld. Hij wilde naar de hut terug. „Na Pasen gaan we weer terug; dan kun je met ons mee, wanneer je daar op staat,” zeiden Iwan en Wladimir.

Karel begreep dat hun vrienden hun uitstapje niet om hen in de war lieten sturen. „Laat ons dan samen weer teruggaan,” stelde hij aan Johannes voor.

Doch ook Johannes was niet te vinden voor een ogenblikkelijke vlucht. Hij wilde in elk geval de paasdienst in de kerk bijwonen. „Dat kan ons de hals kosten!” riep Karel uit. Hij snapte niet hoe zijn vriend zijn leven zo roekeloos op het spel zette.

Doch Johannes schudde met een stille glimlach het hoofd. „Hoe zou het feest van het Leven voor ons de dood kunnen zijn?” vroeg hij.

Karel zweeg. Hij was beschaamd omdat in deze dagen al die Russen veel krachtiger van hun geloof getuigden dan hij het

ooit gedaan had. Hij wilde dat hij ook zo geloven en vertrouwen kon. Maar hij kon het niet; hij werd verteerd door angst. Wanneer zij bij de winkelier in de kamer zaten, keek hij telkens schichtig naar de deur. Op straat speurde hij aldoor naar politie en als er een diender aankwam, klapperden zijn tanden. Hij at die dag slecht en 's nachts lag hij lang wakker, in voortdurende angst dat de politie hen zou overvallen.

De volgende dag was het Stille Zaterdag. „Je gaat vannacht toch mee naar de kerk?” zei Johannes.

„Wat moet ik er doen?” vroeg Karel. „Ik zou niets aan de dienst hebben en ik zou het voor jullie maar vervelend maken. Neen, laat mij thuisblijven. Ik ben zo bang.”

„Ben jij zo bang?” vroeg Johannes, oprecht verbaasd. „Bang voor de dood? Man, dan moet je *juist* naar deze paasdienst. Daar word je van je angst genezen.”

Karel glimlachte verdrietig. Hij vond Johannes grenzeloos naïef. „Jij misschien; de Russen misschien. Ik niet.”

„Karel, jij *moet meegaan*,” drong Johannes.

En toen wilde Karel zijn vriend, die zoveel voor hem had gedaan, niet langer tegenstreven. „Vooruit dan maar,” zei hij.

Op een zeer laat uur, waarop zij anders het bed op de zolder al lang hadden opgezocht en heel het stadje sliep, verlieten de vier vrienden het huis van de winkelier en gingen op weg naar de grote kerk, die midden in de stad op het marktplein stond. Het sneeuwde met zacht dwarrelende vlokken; het was niet overmatig koud. Op straat was het vreemd druk in het nachtelijk uur. Alles bewoog zich in de richting van de kerk en hoe meer ze het marktplein naderden, hoe dichter de menigte werd. Karel vond dat het net was als een kerkgang op het kerstfeest in een Hollands dorp.

Maar in de kerk was het niet zo feestelijk als het op het kerstfeest in een Nederlandse kerk kan zijn. Het was er schemerdonker. Er pinkelde slechts een enkele kaars. Karel kon maar weinig onderscheiden. Er waren geen banken in de kerk; de mensen stonden: de mannen rechts, de vrouwen links; het werd een dicht opeengepakte menigte. Er speelde een orgel, maar wat was dat treurige muziek, en wat waren al die mensen triest! Op de gezichten om zich heen zag Karel de ellende gegrift. En aan

alle kanten hoorde hij zuchten en klagen. Hoe had Johannes kunnen zeggen dat een beangst mens naar deze kerkdienst gaan moest? Hij kreeg het er nog veel benauwder.

De dienst begon. De priester, die Karel in het halfdonker slechts als een vage schim kon zien op een verhoging voor in de kerk, murmelde gebeden, die uit het graf schenen te komen. En een andere man — „de voorzanger”, fluisterde Johannes Karel in — antwoordde daarop telkens met een droeve klaagzang. Karel werd er nog verdrietiger en banger van en vele anderen blijkbaar ook. De mensen zonken op hun knieën neer, zuchtend en kreunend, en er waren vrouwen die haar voorhoofd tegen de koude stenen van de vloer drukten, schreiend en smekend: „O God, ontferm u onzer!”

Karel werd wanhopig. Hij wilde wegluchten, maar hij kon niet. Het was te vol. De geknieelde, jammerende en schreiende mensen hielden hem tegen.

En toen gebeurde er iets wonderlijks. Door de treurmuziek van het orgel mengde zich een lichte klank. Het was als de eerste triller van een vogel, die ontwaakte.

Die ene blijde toon was het sein voor een volslagen ommekeer. De schemerige kerk baadde plotseling in een zee van licht. Bij het altaar, op het koor en hoog in het schip der kerk waren heldere lampen aangestoken, maar behalve die lampen brandden er opeens wel duizend kaarsen. Iedere man en iedere vrouw had een kaars meegebracht en op het sein van die ene blijde triller van het orgel hadden zij die allemaal tegelijk aangestoken en thans hielden zij hun kaarsen boven hun hoofden. De kerk was eensklaps vol kleine gouden vlammen.

Hoe wonderschoon was deze kerk, ontdekte Karel thans. Er hingen tapijten en banieren, glinsterend van goud en zilverdraad en honderd fraaie kleuren aan zoldering en wanden, nu alle heerlijk glanzend in het overdadige licht. Het altaar flonkerde van goud en zilver en van zijde. Er was een deur — „de heilige deur,” fluisterde Johannes Karel in — die scheen geheel van goud te zijn. De priester, die bij het altaar stond, droeg een schitterend staatsiekleed en de voorzanger was eveneens in rijk ornaat. Ademloos staarde Karel naar die pracht.

Er knalden schoten buiten. Karel schrok. Zijn vrees, die weg was, keerde verdubbeld terug. Maar de ogen van de Russen

lichtten bij die schoten. Zij grepen vlaggen en banieren van de wanden en kandelaars en ikonen uit hun nissen, en met die sieraden en met hun kaarsen trokken zij uit de kerk naar buiten. Karel werd mee aangegrepen door de geestdrift van allen om hem heen. Hij greep een vlag van blauwe zijde, waarop in gouddraad de figuur van de apostel Johannes geborduurd was, en liep mee in de optocht. Die ging rondom de kerk. Het sneeuwen had opgehouden; het was volmaakt windstil. De kaarsen flakkerden, de banieren glansden in hun gouden licht, hoog in de donkere lucht beierden luid de klokken, die in de Stille Week gezweven hadden. De schare zong zo mooi als Russen kunnen zingen, een hele serie vreugdevolle liederen, en toen de menigte na de ommegang rondom de kerk terugkwam bij de grote kerkdeur, stond daar, bestraald door sterke lampen, hoog opgericht, de priester met zijn lange witte baard, in zijn schitterende kleed en met een gezicht, blinkend van heilige en grote blijdschap, iedere terugkerende groep juichend begroetend met: „Christus is opgestaan!” En jubelend kwam daarop telkens het antwoord van de schare: „De Heer is waarlijk opgestaan!”

In de kerk ging de dienst voort, nu in een heel andere toon dan straks. De voorzanger en het koor zongen in vrolijke akkoorden van de opstanding van Jezus Christus en de menigte zong mee. Het was rei en tegenrei, al hoger en al vreugdevoller: Christus is opgestaan! De vorst van het leven overwon de dood! En nu is er niets meer, noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen, die ons van zijn liefde kunnen scheiden!

Het was een dienst van blijdschap en van lof, die uitliep op de jubel: „Wij hebben het Licht gezien; wij hebben de Heilige Geest ontvangen; wij hebben het geloof behouden! Ere zij God tot in de hoogste hemelen!”

Bij het uitgaan van de kerk flonkerden de sterren nog aan de hemel, maar op de weg naar huis verbleekten die en weldra schoot de paaszon uit de kim. Toen schitterde en straalde alles: de sneeuw op de straten, de daken en de struiken in de tuinen. Maar de mensen straalden het meest.

„Christus is opgestaan!” juichte de een tot de ander. „De Heer is waarlijk opgestaan!”

Wladimir en Iwan, de ruwe trappers, begroetten met de blijde

paasgroet ieder, die ze tegenkwamen. En Karel werd mede opgenomen in die kinderlijke blijdschap. Hij groette ook de mensen die ze ontmoetten met „De Heer is waarlijk opgestaan!” Maar plotseling was het of er een mes in zijn hart gestoken werd. Daar naderde een man, de agent van de pelterijen in Nowi-Port, en naast hem liep een officier van de politie.

En toen werd het nog erger. De agent zag hem en hij wees de officier op hem en op Johannes. Karel stond verlamd van schrik.

De mannen kwamen op hen af. O, op Pasen werden zij gepakt!

„Christus is opgestaan!” riep de ambtenaar hem tegen.

Een ogenblik stond Karel verstomd. Kreeg hij de paasgroet van de man, die hen ontmaskerd had? Was die ambtenaar een judas?”

„Christus is opgestaan!” riep ook de politie-officier, zo kinderlijk blij, dat Karels angst versmolt.

„De Heer is waarlijk opgestaan!” juichte hij op zijn beurt.

„Waar ben je nu met je angst?” vroeg Johannes aan Karel na de ontmoeting.

„Ik begrijp er niets van,” erkende die.

„Op Pasen moet je niets begrijpen. Op Pasen moet je alleen geloven in het Licht en blij en dankbaar zijn.”

Ze gingen naar het huis waar zij logeerden en aten daar het paasmaal: een lam, pas geslacht, paaskoeken, brood en knappend, een heerlijk nagerecht van zure melk met eieren en suiker. En onder dat eten werden weer paasliederen gezongen, vrolijk juichend. Een groot feest werd dit Pasen in Siberië.

Die avond lag Karel wakker in zijn bed. Hij dacht na over deze wonderlijke paasdag. Daar waren dingen, die hij niet verklaren kon in de paasfeestviering van de Russen. In de kerk hadden de mensen het heilige boek gekust, van het Evangelie werd niets verklaard. De kerkgangers werden van bedroefde klagers zo maar blijde zangers, op die ene orgeltoon, bij het stralen van het licht en op de juichkreet van de priester. Was er schuldbesef geweest, belijdenis van zonden, een vragen om vergeving van die zonden uit genade door het bloed van Jezus Christus?

Ach, wat wist hij ervan wat in het hart van deze mensen om-

gegaan was, toen zij klaagden en snikten? Die vrouwen hadden zich toch neergebogen met haar hoofden op de harde stenen van de kerkvloer, biddende: „Ontferm U onzer! . . .” Mocht hij oordelen over hun geloof? Hij vouwde zijn handen: „O God, vergeef mij mijn zonden, ook de zonde van mijn angst, want die komt voort uit gebrek aan vertrouwen in U. En werk en versterk Gij uit genade in mij het geloof in U, o Here Jezus, die ook voor mij gestorven zijt en opgestaan. Als het U behagen mag, breng mij dan thuis bij vader en bij moeder, maar geef vooral dat ik eenmaal bij U Thuis mag komen. . . .”

Hoofdstuk VII

NAAR DE VRIJHEID

Het was voor Karel als een droom. Daar gleden ze nu in een motorslede door de straten van Nowi-Port het stadje uit naar het westen. De luchtschroef achter de slede gonsde en wierp een warrelend gordijn van witte stuifsnieuw op. Daardoor was het stadje dadelijk uit het zicht. Sneller en sneller ging het over de witte vlakke, tienmaal harder dan een rendier- of een hondeslee. Dit reizen met die snelheid en dan in een gesloten en verwarmde cabine was een genot.

Het reisplan was: benoorden de Oeral langs om het gebergte te vermijden; daarna door het dal van de Kara; dan over de Grootlandsrug en over de monding van de Petsjora — dat kon nu deze nog bevroren was — en dan steeds verder naar het westen naar de Finse grens.

Zou het werkelijk zo gaan? Karel durfde het nauwelijks geloven. Maar na dat wonderlijke paasfeest in Nowi-Port was er zoveel vreemds gebeurd.

Daar was eerst de dodelijke schrik geweest, toen 's morgens na Pasen de winkelier hen wekken kwam: „Karel, Johannes, de politie!”

Ze waren overeind gevlogen en wilden vluchten, maar staarden in de trompen van geweren. Ze moesten mee. En heviger nog was hun schrik geworden, toen ze in het politiebureau naast de politie-officier de agent van het staatsbedrijf zagen zitten. Dat was het tweetal, dat hen op de paasdag zo blijde en christelijk had gegroet. Het was een valse groet geweest; nu gingen zij hen grijpen.

Maar het verliep heel anders. De politie-officier was niet streng en vormelijk geweest, maar hartelijk en vertrouwelijk. Hij wilde weten waar zij vandaan kwamen. Bij het horen van Estland betrok zijn gelaat; dat was nog Sowjet-Unie, maar toen hij hoorde dat Karel Nederlander was en toen Johannes na enige aarzeling vertelde dat hij zeer goede vrienden had in Finland, klaarde zijn gezicht op en daarop begon hij zeer voorzichtig woorden te zeggen, die hun oren deden tuiten. Hij wilde met hen mee naar het westen en de agent van de pelterijen ook. Hij stelde voor dat zij met z'n vieren zouden reizen in zijn motorslee.

Karel dacht dat hij het in Keulen hoorde donderen. Hoe was dit mogelijk? Maar de officier en de agent bleken de vrijheid te verkiezen, net als zij. De slee was gauw gereedgemaakt en nu gleden zij snel naar het westen, ofschoon Karel nog moeilijk kon geloven dat zij werkelijk de vrijheid tegemoet gingen.

De reis ging echter voort. Zij tankten in benzine-stations, die ze in kleine dorpen vonden, en ze sliepen daar in herbergen. Zij hoefden niet verstolen te reizen, want een politie-officier en een ambtenaar mochten zich vrij bewegen. Kritiek zou het pas worden in de grensstreek, omdat daar ook politiemannen en ambtenaren zich alleen bevinden mochten als zij een speciale reisvergunning hadden.

Ze reisden snel. Van de morgen tot de avond reden ze aan één stuk door en bovendien nog vele uren in het duister. Aan het stuurrad wisselden ze elkander af. Ook Karel en Johannes stuurden op hun beurt. Dat was nodig, want één man kon niet lang aan het stuurrad zitten, omdat de sneeuw de ogen verblindde. En het chaufferen was niet moeilijk op de wijde vlakten van de toendra's.

Meer naar het westen veranderde het landschap. Ze kwamen uit het gebied der toendra's en reden nu door uitgestrekte bossen. Hier was het minder eenzaam. Ze ontmoetten nu en dan een slede, soms een houthakkersbarak, éénmaal een militaire skipatrouille. Bij het zien van de soldaten klopte Karels hart onstuimig, maar de militairen lieten hen ongehinderd gaan.

Na het oversteken van de spoorlijn Moermansk-Leningrad steeg de spanning. Zij waren in Karelië en naderden de Finse grens.

Hier liepen ook de politie-officier en de ambtenaar gevaar, wanneer zij werden aangehouden.

Het was een donkere nacht. Karel zat aan het stuur. In Karelië konden ze nergens overnachten. Ze wilden doorrijden totdat ze in Finland zouden zijn, als dat gelukte.

Nu gleden ze over een meer. Het ijs was hard en glad, de sneeuw was weggestoven. De slede liep zeer licht over de spiegelgladde baan; met een harde wind in de rug haalden zij een hoge snelheid. Karel en de politie-officier, die naast hem zat, keken scherp uit naar soldaten. Zij waren niet ver van de grens. Wanneer zij op de grenswacht mochten stuiten, zouden zij trachten daar doorheen te breken.

„Hoever nog?” vroeg Karel, die aan het stuur zat, aan de politie-officier, die een kaart in z'n handen had.

„Ik schat tien mijl,” was het antwoord. Precies wist hij het niet, nu zij geen begane wegen volgden. Er waren zoveel meren in Karelië, dat op de kaart het ene niet van het andere was te onderscheiden.

Het werd lichter. De zon kwam achter hen op. Karel draaide de lampen van de slede uit. De oevers van het meer waren duidelijk te onderscheiden aan de bossen. Het meer vernauwde zich. Dat klopte met de kaart. „Nog vier mijl van de Finse grens,” zei de politie-officier.

Het meer werd zeer smal. Op de hoge oevers aan weerszijden rezen de donkergroene dennen kaarsrecht uit de sneeuw. Als een kronkelende rivier ging dit stuk van het meer tussen beboste oevers door. Vooruit was bijna niets te zien. De mannen waren alle vier in grote spanning.

Geen grenswacht liet zich zien. In de smalle sleuf tussen de hoge oevers was het geraas van de motor oorverdovend. Met een snelle zwaai nam Karel een bocht.

„Daar zijn ze!” riep Johannes achter hem.

Op een rotspunt vóór hen stonden soldaten in de sneeuw.

Karel boog zich over het stuur. Zijn voet drukte het gaspedaal diep in en tegelijk gaf hij de slede een slingerang, opdat ze minder trefbaar wezen zou. Het zigzaggen bij zulk een hoge

vaart deed de slede heftig slingeren. Zo joegen ze langs de hinderlaag.

De kogelregen, die zij verwacht hadden, bleef uit, en opeens begon de politie-officier te lachen. „Houd maar op, Karel, we hebben ons benauwd gemaakt voor niets,” riep hij, wijzend naar de rotspunt.

Er stond een krom vergroeide doornstruik, waarin, nu zij hem van de andere zijde zagen, geen soldaat meer te herkennen viel.

De spanning was voor dat moment gebroken, doch weldra kwam ze weer terug. Bij elke bocht loerde immers nieuw gevaar.

„Zijn we nog niet over de grens?” vroeg Karel.

De officier kon het niet zeggen. Hij had meer op het gevaar dan op zijn kaart gelet en wist niet hoeveel bochten ze hadden gehad. Hij dacht dat het nog een mijl zou wezen.

„Soldaten!” riep Johannes uit.

En ditmaal was het geen loos alarm. Vlak na een bocht versperde een sterk kordon de weg. Doorbreken was even weinig mogelijk als ontwijken. De pas was nauw en de soldaten stonden met geveld geweer gereed tot schieten. Klaarblijkelijk was deze wacht door een reeds gepasseerde post per telefoon van de nadering van de slede op de hoogte gesteld. Zij waren op het laatste ogenblik in een listig opgezette val gelopen.

Karel remde. Met slinkende vaart schoof de slede op de soldaten toe. Hij zweette en zijn handen beefden, zijn tanden klapperden en zijn gezicht was vaalgrauw. Nadat de geweldige tocht dwars door Siberië gelukkig was volbracht, mislukte hun vlucht op het laatste nippertje.

Een soldaat in een dikke pels en met een ruige bontmuts op opende het portier. Hij zei iets met een harde stem, wat Karel niet verstond.

Johannes echter juichte: „’t Zijn Finnen, Karel. Finnen! Dit is de vrije wereld! Makkers, wij zijn gered!”

Diezelfde dag belde Karel uit een Finse grensstad Holland op. Wat klonk het Nederlands hem als muziek in de oren, toen hij de stem van de telefoonjuffrouw in Utrecht hoorde. „Spreken!” zei zij. En daarna zijn vaders stem!

„Ik ben het, vader, Karel!” riep hij.
Eerst kwam er geen antwoord en toen: „Wat? . . . Wablief? . . . Karel. . . Jij? . . .” Zo zenuwachtig was zijn vader, die anders altijd resoluut en rustig was.
„Ja, vader! Ik leef; ik ben in vrijheid; ik kom thuis!”
„Moeder! . . . Kinderen!” hoorde Karel roepen aan de andere zijde van de draad.
Zijn moeder kwam aan het toestel. Karel hoorde haar „Hallol!”, maar zij kon niet met hem spreken. Haar ontroering over dit wonder was te groot.
Toen nam zijn vader de hoorn weer. „Jongen. . . hoe is dit mogelijk? . . . na zes jaar. Wij dachten dat je dood was.”
„Dit komt door Pasen, vader!” juichte Karel.
Het antwoord van zijn vader kon Karel niet verstaan. Hij hoorde zijn broers en zusters: Wim en Kees en Rietje, en Corrie, die nog maar een kleuter was, toen hij zes jaar geleden wegging. Zij riepen allemaal: „Dag, Karel!” En daarna kwam ook zijn moeder nog even aan het toestel: „Dag, jongen, ik ben zó dankbaar en zó blij. . . .”
Karel wilde antwoorden, maar er schoot wat in zijn keel. Hij kon niet meer.
Het gesprek werd afgebroken, want de tijd was om.

Wat verwezen zat Karel bij het toestel. Nu waren vader en moeder en de broers en zusters opeens weer zoveel duizend mijlen ver. Maar hun stemmen klonken hem nog in de oren. Hij glimlachte blij om de grote vreugde, die hij in hun woorden had geproefd. Wat had hij zelf gezegd? Hij wist het nauwelijks meer; het was er alles zo maar uitgeflapt. Ja, in antwoord op een vraag van vader: „Dit komt door Pasen!” Wat een vreemd dwaas antwoord was dat van hem geweest. Of niet? Want Pasen was toch leven, het leven uit de dood! En hij was als uit de dood teruggekeerd tot het leven. En met en door de opgestane Heiland mocht hij eeuwig leven, want hij geloofde immers. God-dank ja! . . .

De deur van de telefooncel ging open. „Ben je klaar?” vroeg de Nederlandse consul.
Ja, hij was klaar en de consul ook. „’t Is met de Finse regering

voor elkaar en met de reis ook. Morgen ga je met het K.L.M.-vliegtuig naar huis.”

„Morgen al? Heerlijk!” En Karel lachte bij het vooruitzicht van het weerzien, dat nog duizendmaal schoner zou zijn dan het gesprek van zo pas.

I N H O U D

	Blz.
I. De vlucht	7
II. In de herberg	13
III. Door de toendra's	24
IV. Alleen op de Ob	32
V. Bij de trappers	38
VI. Russisch Pasen	44
VII. Naar de vrijheid	56